

SLOVENSKÁ POĽNOHOSPODÁRSKA UNIVERZITA V NITRE

FAKULTA EKONOMIKY A MANAŽMENTU

BAKALÁRSKA PRÁCA

2008

Katarína Kožiková

**SLOVENSKÁ POĽNOHOSPODÁRSKA UNIVERZITA
V NITRE**

Rektor: prof. Ing. Mikuláš Látečka, PhD.

FAKULTA EKONOMIKY A MANAŽMENTU

Dekan: Dr. h. c. prof. Ing. Peter Bielik, PhD.

**Ekonomické a sociálne dôsledky nezamestnaností, jej príčiny
a dopady v okrese Levoča**
Bakalárska práca

Katedra ekonomiky

Vedúci katedry: prof. Ing. František Kuzma, PhD.

Vedúci práce: Ing. Magdaléna Laurová, CSc.

Katarína Kožíková

Nitra 2008

RESUME

Le chômage est un des problèmes économiques actuels. Ce n'est que problèmes économique, mais un problème sociale, parce que il a grand influence au vies humaines. À Slovaquie, la situation économique a des conditions spécifiques parce que la pays est un des pays de l'Europe centrale allent des transformation.

Le problème de ce travail est orienté au chômage à district Levoča. C'est un petit région avec l'infrastructure undéfilé, stagnation agricole, industriel et aussi migration des gens et la situation de marché du travail est négatif.

Par l'analyse d'années 2005 -2007, nous avons decelé que le chômage au région est en baisse, mais avec la comaparation des autres région, elle est la région problématique. Nous avons considéré le chômage sur plus d'un point.

Nous avons vu le valeur d'éducation, de situation familiale et aussi de parts les embranchement économiques à tout chômage de district Levoča.

À région, il y a le chômage le longue durée situé. En 2007 il y a 60 % de tout chômage. Les jeunes gens, anciens élèves sont les groupes menaces parce que ils n'ont pas le stage besoin. La deuxième groupe menace sont les gens après de 50 ans. Ils ne sont pas très effectives pour les employeurs parce que il y a beaucoup de fondations pour leur reconversion et développement.

Le district Levoča a grande potentiel producteur, mais la réalisation de faire une production est réduit par absence d'argent. Il faut choisir des conditions pour éliminer ou abattre cet effet négatif.

Des mots clefs:

Le chômage- nezamestnanosť

Le marché du travail- trh práce

La degré de chômage- miera nezamestnaností

Le chomeur- nezamestnaný

L'employé- zamestnaný

L'économique- ekonomika

ČESTNÉ VYHLÁSENIE

Čestne vyhlasujem, že som bakalársku prácu vypracovala samostatne, a že som uviedla
všetku použitú literatúru súvisiacu so zameraním bakalárskej práce

Nitra .....

.....
podpis autora BP

Touto cestou vyslovujem poďakovanie pani Ing. Magdaléne Larovej, CSc.
za pomoc, odborné vedenie, cenné rady a pripomienky pri vypracovaní mojej bakalárskej
práce.

Nitra .....

.....
podpis autora BP

POUŽITÉ OZNAČENIE

APTP- aktívna politika trhu práce

HDP - hrubý domáci produkt

CHD – chránená dielňa

CHP – chránený podnik

MN - miera nezamestnaností

PMN - prirodzená miera nezamestnaností

SZČ – samostatné zárobková činnosť

UoZ - uchádzači o zamestnanie

ZŤP - zdravotné ťažko postihnutý

OBSAH

ÚVOD

1 PREHĽAD O SÚČASNOM STAVE RIEŠENEJ PROBLEMATIKY DOMA A V ZAHRANIČÍ	9
2 CIEĽ PRÁCE	21
3 METODIKA PRÁCE	22
4 VÝSLEDKY PRÁCE.....	23
4.1 VŠEOBECNÁ CHARAKTERISTIKA OKRESU LEVOČA	23
4.2 SÍDELNÁ ŠTRUKTÚRA OKRESU LEVOČA	23
4.3 OBYVATEĽSTVO.....	24
4.4 NAJVÝZNAMNEJŠÍ ZAMESTNÁVATELIA OKRESU	24
4.5 SWOT ANALÝZA OKRESU LEVOČA.....	25
4.6 STAV A VÝVOJ NEZAMESTNANOSTÍ V OKRESE LEVOČA.....	27
4.6.1 Štruktúra nezamestnaností podľa veku	29
4.6.2 Štruktúra nezamestnaností podľa rodinného stavu.....	30
4.6.3 Štruktúra nezamestnaností podľa doby evidencie.....	31
4.6.4 Štruktúra nezamestnaností podľa stupňa vzdelania	32
4.6.5 Štruktúra nezamestnaností podľa odvetvia ekonomickej činností.....	34
4.6.6 Rizikové, znevýhodnené skupiny evidovaných nezamestnaných.....	36
4.7 AKTÍVNA POLITIKA TRHU PRÁCE V OKRESE LEVOČA	37
4.8 EKONOMICKÉ A SOCIÁLNE DÔSLEDKY NEZAMESTNANOSTÍ.....	39
5 ZÁVER.....	40
5.1 NÁVRHY NA VYUŽITIE VÝSLEDKOV	41
6 POUŽITÁ LITERATÚRA	
7 PRÍLOHY	

ÚVOD

Nezamestnanosť je problémom ekonomiky každej krajiny, bez ohľadu na to či je menej alebo viac rozvinutá. Predstavuje prirodzenú súčasť života každej spoločnosti založenej na trhových podmienkach a demokracii.

Nezamestnanosť je spojená s existenciou trhu práce. Je to miesto, na ktorom sa stretáva ponuka práce s dopytom po práci. Avšak trh práce nie je klasickým trhom s voľnou súťažou, ale trhom viac alebo menej regulovaným. Regulujú ho rôzne sociálne inštitúcie, normy, morálne štandardy, pravidlá jednania, zvyklosti a očakávania, ktoré tvoria rámec obmedzujúci na trhu práce slobodnú voľbu a ovplyvňujú ponuku práce i dopyt po nej, rovnako ako pomer medzi nimi.

Ako makroekonomický ukazovateľ patrí nezamestnanosť medzi základne hodnotiace kritéria výkonnosti ekonomiky a jej miera poukazuje na ekonomické zdravie spoločností. Avšak v dnešnej dobe už nie je len makroekonomickým problémom, ale aj atribútom chudoby. Rozdeľuje spoločnosť na tých, ktorí prácu majú, a tých, ktorí nepracujú. V tejto skupine nezamestnaných je potrebné rozlišovať nezamestnaných, ktorí majú záujem pracovať a ľudí, ktorí stratili akýkoľvek záujem o prácu.

Slovenská republika prechádzala rôznymi zmenami, v predtransformačnom období bola krajinou so stabilnou mierou nezamestnaností, resp. miera nezamestnaností bola fiktívne vytváraná. Veľkým negatívom bývalého totalitného režimu bolo, že zdeformoval myslenie ľudí. Naučil ich, že štát sa o nich postará. Po prechode na trhovú ekonomiku a demokratické zásady sa vytvoril trh práce, ponuka a dopyt po práci. Rušenie neefektívnych podnikov, rozvoj súkromného podnikania viedol k enormnému rastu nezamestnaností. Snahou štátnej politiky bolo znižovať tento negatívny jav spoločností, ale aj napriek tomu Slovenská republika patrí medzi krajiny Európskej únie s najvyššou mierou nezamestnaností.

Ako súčasť Európskej únie, politika zamestnaností by mala byť podporovaná štrukturálnymi fondmi, priamymi zahraničnými investíciami, ale v neposlednom rade aj domácimi zdrojmi a prerozdelením verejných prostriedkov.

Situácia na trhu práce SR je pomerne zložitá, negatívnym javom, ktorý výrazne ovplyvňuje štrukturálne problémy je regionálna diferenciácia.

Okres Levoča patrí do Prešovského kraja, ktorý sa radí k najmenej rozvinutým regiónom SR. Situácia na trhu práce v tomto regióne je pomerne zložitá. Vzťah medzi ponukou práce a dopytom po práci je veľmi rozdielny.

Chýbajúca, nedobudovaná infraštruktúra, nedostatočný príliv investícií, ale najmä vysoký podiel rómskeho obyvateľstva, to všetko sú negatíva, ktoré ovplyvňujú a rozvíjajú mieru nezamestnaností v danom regióne.

Hlavným výsledkom nezamestnaností je nevyužitý pracovný potenciál, pokles hrubého domáceho produktu, ale aj väčšie vynakladanie nákladov spoločností na príspevky v nezamestnaností.

Základným cieľom a prioritou každej ekonomiky je znížiť stav nezamestnanosti. Tento boj s využitím prostriedkov efektívnej politiky môže existovať len v podmienkach výkonného a konkurencieschopného hospodárstva.

1 PREHLAD O SÚČASNOM STAVE RIEŠENEJ PROBLEMATIKY DOMA A V ZAHRANIČÍ

¹Árendaš, M. (2007) hovorí, že *nezamestnanosť* je problém spojený s existenciou trhu práce, vtedy, keď dochádza k nerovnováhe medzi ponukou a dopytom pracovnej sily. Je to stav, keď ponuka pracovnej sily je väčšia ako dopyt po tejto pracovnej sile, keď ochotu občanov pracovať a zamestnať sa sprevádza nezáujem zamestnávateľov zamestnať ich, prípadne ekonomika sa nachádza v takom stave, že nie je schopná pri daných zdrojoch a možnostiach týchto ľudí zamestnať.

Zamestnaný pracuje aspoň 1 hodinu týždenne za určitý plat, alebo aspoň 15 hodín týždenne bez platu v rodinnom podniku, ľudia, ktorí sú zamestnaní, ale sú neprítomní v práci z rôznych príčin.

Nezamestnaný je tá osoba, ktorá nepracuje, alebo ktorá prácu aktívne hľadá, alebo čaká, kým sa bude môcť do práce vrátiť po dočasnom vyradení.

Mieru nezamestnaností definuje ako percentuálny podiel nezamestnaných na ekonomicky aktívnom obyvateľstve

Podľa zákona o službách zamestnanosti (zákon č. 389/2006 Z.z. v znení neskorších predpisov) sa za uchádzača o zamestnanie považuje tá osoba, ktorá môže pracovať, chce pracovať a hľadá zamestnanie a je v evidencii uchádzačov o zamestnanie úradu a ktorý:

- a) Nie je zamestnancom podľa § 4, ak tento zákon neustanovuje inak
- b) Neprevádzkuje ani nevykonáva samostatnú zárobkovú činnosť
- c) Nevykonáva zárobkovú činnosť v cudzine
- d) Nevykonáva zárobkovú činnosť v rozsahu najviac 16 hodín týždenne a ktorého mzda za výkon tejto činnosti nepresahuje 800 Sk týždenne.

Pri definícii pojmu *nezamestnanosť* je potrebné deliť obyvateľstvo na:

1. *Ekonomicky aktívne obyvateľstvo*, ktoré tvoria:

- zárobkovo činné osoby (zamestnaní, podnikatelia)
- nezamestnaní (v produktívnom veku bez práce)

---

¹ ÁRENDAŠ, M. 2007. Makroekonómia. 1.vyd. Nitra: Slovenská poľnohospodárska univerzita, 2007. 273 s. ISBN 978-80-8069-914-7

- osoby zdržané od výkonu povolania (vojaci, recidivisti) podpis autora BP
- pomáhajúci členovia rodiny

2. Ekonomický neaktívne obyvateľstvo, ktoré predstavujú:

- osoby pripravujúce sa na povolanie
- dôchodcovia s vlastným dôchodkom
- rodinný príslušníci (deti do 15 rokov a ďalší vyživovaní bez vlastného dôchodku)
- ženy starajúce sa o rodinu alebo domácnosť
- osoby vo verejnej starostlivosti (bezdomovci, azylanti)
- osoby neschopné pracovať z dôvodu dlhodobej choroby alebo invalidity

²Ako uvádza **Samuelson –Nordhaus (2000)**, nezamestnanosť je centrálny problém moderných spoločností. Keď je nezamestnanosť vysoká, zdroje sa nevyužívajú a dôchodky obyvateľov klesajú. Ekonomické náklady nezamestnanosti sú veľmi vysoké, peňažné vyjadrenie nevystihuje adekvátne ľudské, sociálne a psychologické straty, ktoré so sebou prinášajú obdobia trvalej nedobrovoľnej nezamestnanosti.

Prirodzenú mieru nezamestnanosti definujú ako mieru, pri ktorej sú sily pôsobiace na rast a pokles mzdovej a cenovej inflácie v rovnováhe. V súčasnej ekonomike, v ktorej ide o to, aby sa predišlo vysokej miere inflácie, je prirodzená miera nezamestnanosti najnižšia úroveň, ktorú možno udržať. Predstavuje najvyššiu udržateľnú úroveň zamestnanosti.

Ako píše ³**Ďurđovičová (1999)**, nezamestnanosť ako výsledok nerovnováhy dopytovej a ponukovej stránky trhu práce sa stala novým a v minulosti nepoznaným javom v našom ekonomickom živote. Je aktuálna aj vo vyspelých krajinách, kde predstavuje tiež vážny sociálny a ekonomický problém. V transformujúcich sa krajinách má svoje špecifiká vyplývajúce hlavne z prechodu hospodárstva na trhové podmienky. Okrem ekonomických a politických problémov, ktoré sú spojené s nezamestnanosťou, treba vidieť celý rad sociálno-psychologických problémov, ktoré si vyžadujú rôzne formy riešenia. Riešenie nezamestnanosti aktívnou a pasívnou politikou trhu práce nedokáže vyriešiť všetky problémy, ale umožní ich čiastočne zmierniť, často aj za cenu vysokých spoločenských nákladov. Preto je nevyhnutné voliť rôzne formy a prístupy k riešeniu tohto závažného problému.

---

² SAMUELSON, P.- NORDHAUS, W.200. *Ekonomia* 16. 16. vyd. Bratislava: Vydavateľstvo Elita, 2000, 820 s. ISBN 80-8044-059-X

³ ĎURĐOVIČOVÁ, M.1999. Nezamestnanosť ako sociálno - ekonomický problém a možnosti jej znižovania celoživotným vzdelávaním. In *Ekonomický časopis*, roč.47 , 1999, č.1, 392 s.

Podľa ⁴Sojku, M. - Konečného, B. (2004) sa ukázalo, že v dlhodobej ekonomike nie je dlhodobo dosiahnuteľná plná zamestnanosť, bez toho, aby sa neurýchlila miera inflácie. Preto bola plná zamestnanosť definovaná ako „miera nezamestnanosti pri plnej zamestnanosti“. Je to miera zamestnanosti, ktorá spĺňa dve podmienky:

- Každý, kto si praje pracovať, pracuje- s výnimkou tých pracovníkov, ktorí sú štrukturálne a frikčné nezamestnaní
- Miera inflácie je stála, nedochádza k jej akceleráciám, ani deceleráciám.

Z časového hľadiska ⁵Rác, I. (2005) delí nezamestnanosť na krátkodobú a dlhodobú. Krátkodobá nezamestnanosť je prechodný stav spojený s hľadaním alebo výberom primeraného zamestnania. Dlhodobá nezamestnanosť je taká, ktorá trvá dlhšie ako rok. Vysoká miera tejto nezamestnanosti je prejavom nestability a problémov v štáte.

⁶Karasz, M. (2001) tvrdí, že dnešná miera nezamestnanosti je výsledkom doterajšieho vývoja v ekonomike Slovenska. Nezamestnanosť je zdedeným problémom ešte z bývalej česko - slovenskej federácie, keď bola odštartovaná likvidácia špeciálnej výroby. Za ďalší faktor uvádza spomalenie hospodárskeho rastu. Ďalšie faktory, ktoré sa na nezamestnanosti podieľali, boli pretrvávajúce problémy v podnikovej sfére a podpora malého a stredného podnikania, lebo práve tieto podniky sú regulátorom pracovných miest.

Pojem nezamestnaný podľa ⁷Rievajovej, E. (1997) nie je jednotný. Za nezamestnané najvýstižnejšie možno považovať osoby, ktoré sú práceneschopné, ktoré proti svojej vôli stratili zamestnanie, resp. osoby, ktoré prácu hľadajú, no nemôžu ju nájsť. Tvrdí, že niekedy je zamestnanosť len čiastočná, prejavujúca sa tak, že nezamestnaná osoba dostáva menší príjem pre zlé pracovné podmienky. Plná zamestnanosť je stav, kedy ten kto chce pracovať a akceptovať pritom mzdu, ktorú mu zamestnávateľ za daných podmienok môže ponúknuť, zamestnanie si vždy nájde.

Tvrdí, že ak každý druhý nezamestnaný na Slovensku je dlhodobo nezamestnaný viac ako dva roky. Náklady na navrátenie dlhodobo nezamestnaného do pracovného procesu sú

---

⁴ SOJKA, M.- KONEČNÝ, B. 2004. Malá encyklopédie moderní ekonomie. 5.vyd. Praha: Nakladatelstvo Libří, 2004. 372s. ISBN 80-72772-58-9

⁵ RÁC, I. 2005. Sociológia: Učebné texty. Košice: Katedra spoločenských vied TU. [cit. 2005-08-08]. Dostupné na internete:< [http:// www.tuke.sk/ksv/rac/sociologia.pdf](http://www.tuke.sk/ksv/rac/sociologia.pdf)>

⁶ KARASZ, P. 2001. Chudobný trh práce. In *Nový deň*, roč.3, 2001, č.56, s.3

⁷ RIEVAJOVÁ, E. a i. 1997. Transformácia sociálnej sféry. 1.vyd. Bratislava: Ekonomická univerzita. 1997, 320 s. ISBN 80-88848-16-4

oveľa väčšie ako náklady na predchádzanie dlhodobej nezamestnanosti. Ak nestačí na svoje funkcie štát, mal by dať podmienky neštátnym organizáciám, aby mohli pomáhať.

Podľa ⁸**Medžovej, A. (2001)** hlavný dôvod nezamestnanosti v Slovenskej republike je spôsobený netrhovo orientovanou ekonomickou štruktúrou, ktorá sa v značnej miere orientovala najmä na ťažký priemysel, na dodávky pre výrobu spracúvajúcu hrubý materiál a na subdodávky pre finálneho výrobcu v Českej republike. Tvrdí, že sú nevyhnutné značné štruktúrne zmeny, ak chce slovenská ekonomika konkurovať v prostredí slobodného trhu. Masová nezamestnanosť podľa nej je nerovnováhou spôsobenou tak v zmene dopytu ako aj ponuky pracovnej sily, ktorá vytvorí na trhu práce masovú prevahu na strane ponuky.

⁹**Marcinčin, A. a i. (2002)** sa zaoberajú problematikou nezamestnaností na Slovensku. Zamestnanosť klesla v absolútnych ale aj relatívnych hodnotách vzhľadom k populácií. Tento pokles zamestnaností je možné rozdeliť do troch fenoménov:

- Zmeny v demografii
- Odliv do nezamestnaností
- Odliv do stavu ekonomickej neaktivity

Ako ďalej uvádzajú vysoké miery nezamestnaností vedú k nižšiemu regionálnemu HDP na osobu ale aj k znižovaniu životnej úrovne, chudobou, sociálnym vylúčením zo spoločnosti.

K vysokej miere nezamestnaností v regiónoch prispieva aj neúmerne veľká odchýlka v rozdieloch medzi produktivitou a mzdami.

Nezamestnanosť je podľa ¹⁰**Stehlíkovej (2001)**, sociálno-ekonomický jav spojený s existenciou trhu, konkrétne trhu práce. Predstavuje dôsledok a súčasne prejav nerovnováhy na trhu práce medzi ponukou práce a dopytom po práci. Na základe samotnej výšky nezamestnanosti však nemôžeme robiť závery o ekonomických aktivitách v jednotlivých štátoch. Je iróniou, že nízka nezamestnanosť môže maskovať značnú chudobu v krajine, pričom vysoká miera nezamestnanosti sa môže vyskytovať aj v krajinách s vysokou úrovňou ekonomického rozvoja a nízkym výskytom chudoby. V krajinách s dobre vyvinutou sociálnou sieťou si pracujúci môžu dovoliť čakať na vhodnú prácu. Avšak

---

⁸ MEDŽOVÁ, A. 2001. Nezamestnanosť je prirodzeným fenoménom. In *Trend*, roč.11, 2001, č.5, 85 s.

⁹ MARCINČIN, A. a i. 2002. *Hospodárska politika na Slovensku 2000-2001*.1.vyd. Bratislava: Slovenská spoločnosť pre zahraničnú politiku, 2002, 347 s. ISBN 80-968155-8-X

¹⁰ STEHLÍKOVÁ, B.2001. Analýza vývoja nezamestnanosti v SR. In: *Zborník vedeckých prác z medzinárodnej vedeckej konferencie "Medzinárodné vedecké dni 2001"*. Nitra: Slovenská Poľnohospodárska Univerzita ,2001, s. 690-695. ISBN: 80-7137-865-8

vysoká podporovaná nezamestnanosť indikuje vážnu neschopnosť a neefektívnosť v rozdelení zdrojov.

Existujú štyri základné zdroje štatistických informácií o nezamestnanosti, ktoré¹¹ **Rievajová, E. (1997)** charakterizuje:

- a) *výberové zisťovanie pracovných síl* a výberové zisťovania domácností, v tomto prípade je uvedený zdroj zameraný na zisťovanie údajov o zamestnanosti a nezamestnanosti obyvateľstva bezprostredne u jednotlivých respondentov vo vybraných domácnostiach.
- b) *oficiálne odhady nezamestnanosti*, tieto odhady zabezpečujú štátne orgány a údaje získané prostredníctvom tohto zdroja spravidla predstavujú kombináciu niekoľkých informačných prameňov.
- c) *štatistiky evidencií odvádzateľov príspevkov na poistenie v nezamestnanosti*, uvedený zdroj čerpá zo zoznamov povinného poistenia v nezamestnanosti.
- d) *štatistiky služieb zamestnanosti*, štatistické ukazovatele služieb zamestnanosti informujú o počte nezamestnaných osôb zaevidovaných na úradoch práce ku koncu každého mesiaca.

¹²**Kotulič, R. (2007)** uvádza, že proces znižovania zamestnanosti postupoval z regionálneho hľadiska nerovnomerne. V najproduktívnejších oblastiach Slovenska bol úbytok pracovných síl najnižší, v extenzívnych výrobných podmienkach bol spravidla oveľa výraznejší. V stredných a veľkých podnikoch (nad 25 pracovníkov) bolo tempo poklesu zamestnanosti trvalé a plynulé. Naopak, v malých podnikoch (a v kategórii samostatne hospodáriacich roľníkov) bol narastajúci trend zamestnanosti.

¹³**Konečný, B. – Sojka, M. (2004)** uvádzajú, že ekonomika nie je schopná vytvárať dostatok pracovných príležitostí pre všetkých ľudí, ktorí majú záujem pracovať, čo pre spoločnosť predstavuje to veľkú stratu. Ide o stratu jedného z najcennejších ekonomických zdrojov. Nezamestnanosť je spojená s poklesom životnej úrovne. Aj keď sa vo všetkých vyspelejších ekonomikách uplatňuje systém sociálnej starostlivosti vyplácaním sociálnych dávok pre nezamestnaných, tento systém nemôže v žiadnom prípade zabezpečiť plnohodnotnú náhradu mzdy (dôchodku) pre nezamestnaného človeka a zaistiť plnohodnotne všetky jeho sociálne istoty.

---

¹¹ RIEVAJOVÁ, E. a i. 1997. Transformácia sociálnej sféry. 1.vyd. Bratislava: Ekonomická univerzita. 1997, 320 s. ISBN 80-88848-16-4

¹² KOTULIČ, R. 2007. Transformácia poľnohospodárstva a jeho postavenie v nadväznosti na vstup do EÚ. In *Ekonomika poľnohospodárstva- slovenské poľnohospodárstvo a jeho ekonomický vývoj na prelome milénia*. 2007 [online]. 2007. [cit. 2008-04-15]. Dostupné na internete:< <http://www.pulib.sk/>>.

¹³ SOJKA, M.- KONEČNÝ, B. 2004. Malá encyklopédie moderní ekonomie. 5.vyd. Praha: Nakladatelstvo Libří, 2004. 372s. ISBN 80-72772-58-9

Ako konštatuje ¹⁴**Bielik, P. (2006)** vo svete neexistuje žiadna čistá trhov^á ekonomika, všetky ekonomiky sú zmiešané, rozhodnutia sa uskutočňujú na trhu. V každej trhovej ekonomike zohráva dôležitú úlohu štát.

¹⁵**Lisý, J. (2002)** definuje mieru nezamestnaností ako percentuálny pomer počtu evidovaných uchádzačov o zamestnanie k počtu ekonomických aktívnych (pracujúci s jedným, hlavným zamestnaním, vrátane žien na materskej dovolenke a počet uchádzačov o zamestnanie evidovaných úradmi práce). Prestavuje štatistiku prostredníctvom ktorej sa zisťuje percento tých ľudí, ktorí nemajú zamestnanie.

$$\text{Miera nezamestnaností (\%)} = \frac{\text{Počet evidovaných nezamestnaných}}{\text{Počet ekonomicky aktívneho obyvateľstva}}$$

Prirodzená miera nezamestnaností podľa **Lisého, J. (2002)** je taká miera, pri ktorej sú trh práce a výrobkov v rovnováhe. Predstavuje takú úroveň dobrovoľnej nezamestnaností, pri ktorej sú sily pôsobiace na rast a pokles mzdovej a cenovej inflácie v rovnováhe.

Percentuálne vyjadrenie miery nezamestnaností nie je konštantné, pohybuje sa okolo 4 % až 6 %.

$$\text{PMN (\%)} = \frac{\text{Miera straty pracovných príležitostí}}{\text{(Miera straty pracovných príležitostí+ miera nových pracovných príležitostí)}}$$

Možnosť riešenia nezamestnaností podľa ¹⁶**Borekovej, B. (2004)** ovplyvňuje štátna politika, ktorá zákonmi, nariadeniami a garanciou sa podieľa na celkovej sociálnej politike a sú vymedzené oblasti, v ktorých štát uplatňuje priame zásahy.

Podľa ¹⁷**Žaju, J. (2000)** najväčším ekonomickým a sociálnym problémom Slovenska je pretrvávajúca vysoká miera nezamestnaností. Nedostatočné využívanie

¹⁴ BIELIK, P. 2006. Podnikové hospodárstvo. 1. vyd. Nitra: Slovenská poľnohospodárska univerzita, 2006. 319 s. ISBN 80-8069-698-5

¹⁵ LISÝ, J. a i. 2002. Ekonomía- všeobecná ekonomická teória. 5. vyd. Bratislava: Iura Edition, 2002, 507 s. ISBN 80-89047-351

¹⁶ BOREKOVÁ, B. 2004. Ekonomika domácností. 1. vyd. Nitra: Slovenská poľnohospodárska univerzita, 2004. 154 s. ISBN 80-7137-977-8

pracovnej sily znižuje rastúci potenciál krajiny a jednostranné zvyšovanie hranice odchodu obyvateľstva do dôchodku problémy nevyrieši. K riešeniu problematiky nezamestnaností by mal pomôcť ekonomický rast sprevádzaný rastom počtu ekonomických pracovných miest.

Hlavné príčiny vysokej nezamestnaností mladých ľudí podľa ¹⁸Matulčíkovej, M. (2003) vychádzajú najmä z nedôvery zamestnávateľom voči mladým absolventom a ich nedostatočnými skúsenosťami, praxou a nízkou flexibilitou. Zamestnávatelia sú často nespokojní s komunikačnými schopnosťami uchádzačov a lojálnosťou k podniku. Podľa nej najlepšie uplatnenie majú absolventi vysokých škôl, ovládanie cudzích jazykov a výpočtovej techniky.

¹⁹Árendáš, M. (2007) delí nezamestnanosť na:

Dobrovoľná nezamestnanosť je taká, keď časť pracovných síl nechce pracovať pri určitých mzdových podmienkach. Pracovné miesta existujú, ale nie je o ne záujem pri zohľadnení mzdy.

Dobrovoľné nezamestnaní môžu pred prácou pri danej mzdovej úrovni uprednosťovať voľný čas, štúdiu, či inú aktivitu. Môže ísť aj o frikčné nezamestnaných, ktorý po ukončení štúdia hľadajú svoje prvé zamestnanie, prípadne sa rozhodli ostať doma a starať sa o detí. Môžu mať ponuku na pracovné miesto, ale hľadajú iné, lepšie platené miesto.

Pri nedobrovoľnej nezamestnanosti je počet pracovných síl absolútne vyšší ako počet voľných pracovných miest. Táto ekonomická situácia sa vyznačuje vyššou mzdovou sadzbou na trhu práce. Mzdy v skutočnosti nie sú pružné, neprispôsobujú sa skutočnému stavu na trhu práce. Ak sa mzdy nemenia tak, aby vyčistili trh, môže vzniknúť nerovnováha medzi tými, ktorí miesto hľadajú a voľnými pracovnými miestami.

Frikčná nezamestnanosť vzniká v dôsledku mobility pracovníkov na strane ponuky práce. Frikčné nezamestnaní pracovníci často menia miesta alebo hľadajú lepšie miesta.

---

¹⁷ ŽAJA, J. A i. 2000. Agrárna nezamestnanosť. In *Zborník zo seminára vrcholových manažérov*. Nitra: Slovenská poľnohospodárska univerzita v Nitre, 2000, s. 49- 53

¹⁸ MATULČÍKOVÁ, M. 2003. Trh práce a stratégia odmeňovania. In *Ekonomické rozhlady*, roč. 32, 2003, č.2, s.232-250

¹⁹ ÁRENDAŠ, M.2007. Makroekonómia. 2.vyd. Nitra: Slovenská poľnohospodárska univerzita, 2007. 273 s. ISBN 978-80-8069-914-7

Štrukturálna nezamestnanosť: vzniká, keď existuje nesúlad medzi ponukou pracovníkov a dopytom po nich. Pracovníci strácajú svoje zamestnanie v dôsledku rozpadu efektívnych podnikov a inštitúcií a kvôli eliminácií celých starých odvetví.

Cyklická nezamestnanosť: nezamestnanosť ako dôsledok nevyužitia kapacít z dôvodov odbytových problémov. Dopyt po práci je k vzťahu k ich ponuke nedostatočný, ide o nezamestnanosť spôsobenú nedostatočným dopytom po tovare.

Sezónna nezamestnanosť: ak je cyklická nezamestnanosť spojená s prírodným cyklom. Charakteristická je hlavne pre poľnohospodárstvo, turistika, stavebníctvo.

Skrytá nezamestnanosť: je charakteristická tým, že z údajov o nezamestnaných sú často vyradované osoby, ktoré sú síce neumiestnené ale zaradené do rôznych programov pre nezamestnaných (rekvalifikácia, verejno-prospešné práce atď.). Týka sa tiež osôb s nízkou rekvalifikáciou alebo vysokým vekom, ktorí ostávajú pre tieto svoje charakteristiky neumiestnení a sú odsúvaní mimo trh práce.

Neúplná nezamestnanosť: je tvorená pracovníkmi, ktorí musia akceptovať prácu za znížený úväzok alebo prácu nevyužívajúcu plne ich schopností a kvalifikáciu. Najčastejšie ide o skrátenú pracovnú dobu, kde sa o jedno pracovné miesto delia dve osoby.

Nepравá nezamestnanosť: ide o osoby, ktoré sú nezamestnané, ale prácu ani tak nehľadajú. Skôr sa snažia vyčerpať v plnom rozsahu nárok na podporu v nezamestnanosti. Patria sem aj ľudia, ktorí sa registrujú ako nezamestnaní, ale pracujú nelegálne v neformálnej a tieňovej ekonomike.

Z hľadiska času:

Krátkodobá- v trvaní do 6 mesiacov

Strednodobá- v trvaní od 6 do 12 mesiacov

Dlhodobá- trvá dlhšie ako 12 mesiacov

²⁰**Sojka, M.- Konečný, B. (2004)** zastávajú názor, že ideálne by ekonomika mala udržiavať vysokú úroveň zamestnanosti a mala by byť schopná ponúknuť dostatok pracovných príležitostí pre všetkých, ktorí chcú pracovať. Teda nemala by existovať žiadna nedobrovoľná nezamestnanosť.

---

²⁰ SOJKA, M.- KONEČNÝ, B. 2004. Malá encyklopédie moderní ekonomie. 5.vyd. Praha: Nakladatelstvo Libří, 2004. 372s. ISBN 80-72772-58-9

Rast nezamestnaností na vidieku je podľa ²¹Šimčáka, P. (2005) zložitý problém. Existuje veľa faktorov, ktoré ovplyvňujú mieru nezamestnanosti, na vidieku je to hlavne pokles zamestnaností v poľnohospodárstve. Nezamestnanosť je problémom diferenciálnej nerovnosti regiónov, a teda úlohou štátu je snaha o znižovanie regionálnej disparity a pomoc regiónom.

Podľa ²²Kozelovej, D. (2005) pri skúmaní dôsledkov nezamestnaností treba brať do úvahy viaceré aspekty. Z ekonomického hľadiska nezamestnanosť je chápaná ako nevyužitie pracovnej sily a s tým súvisiace náklady spoločnosti na príspevky v nezamestnanosti.

Zo sociálneho hľadiska dochádza rastom nezamestnanosti k disparite a poklesu životnej úrovne. Nezamestnanosť, nielen na úrovni štátu, ale aj jednotlivých regiónov je potrebné riešiť, a to najmä efektívnym využívaním prírodných, materiálových a ľudských zdrojov a rozvojom malého a stredného podnikania.

²³Árendaš, M. (2007) charakterizuje trh práce ako miesto, kde do vzájomných vzťahov vstupujú domácnosti, firmy, odbory a štát. Domácnosti predstavujú ponuku práce a firmy dopyt po práci. Práca je funkciou pracovnej sily a je úzko spojená s osobnosťou človeka. Prácu môžeme definovať ako cieľavedomú ľudskú činnosť zameranú na získanie statkov a služieb.

²⁴Rác, I. (2005) delí trh práce na:

- *Primárny trh práce*, kde sa sústreďujú lepšie a výhodnejšie pracovné príležitosti s vyššou prestížou, poskytujúce lepšie podmienky profesionálneho rastu, väčšie a lepšie pracovné podmienky. Charakteristická je malá a krátka nezamestnanosť.
- *Sekundárny trh práce*, charakterizovaný pracovnými miestami s nižšou prestížou a mzdovou úrovňou. Je tu vyššia nezamestnanosť a malá možnosť zvyšovania kvalifikácie.

---

²¹ ŠIMČÁK, P. 2005. Stabilizácia trhu práce a postupné znižovanie miery nezamestnanosti v dlhodobom zaostávajúcimi regiónoch. In *Aktuálne problémy rozvoja vidieka v SR*. Nitra: Slovenská poľnohospodárska univerzita v Nitre, 2005, s. 110- 111

²² KOZELOVÁ, D. 2005. Nezamestnanosť obyvateľstva vidieckych regiónov Slovenska. In *Aktuálne problémy rozvoja vidieka v SR*. Nitra: Slovenská poľnohospodárska univerzita v Nitre, 2005, s. 237- 243

²³ ÁRENDAŠ, M. 2007. Makroekonómia. 2.vyd. Nitra: Slovenská poľnohospodárska univerzita, 2007. 273s. ISBN 978-80-8069-914-7

²⁴ RÁC, I. 2005. Sociológia: Učebné texty. Košice: Katedra spoločenských vied TU. [cit. 2005-08-08]. Dostupné na internete:< [http:// www.tuke.sk/ksv/rac/sociologia.pdf](http://www.tuke.sk/ksv/rac/sociologia.pdf)>

- *Formálny trh práce*, trh oficiálnych pracovných príležitostí, kontrolovaný štátnymi inštitúciami.
- *Neformálny trh práce* je mimo kontroly. Patria sem aktivity zaradené do šedej, resp. čiernej ekonomiky, nelegálne podnikane kriminálnej povahy, podnikanie obchádzajúce daňové zákony,
- *Externý trh práce*, na ktorom si zamestnávateľa, podniky navzájom konkurujú.
- *Interný trh práce*. „Trh vo vnútri podnikov“. Ide o rozmiestňovanie pracovníkov prostredníctvom administratívnych pravidiel a vopred stanovených cieľov. Vlastní zamestnanci lepšie poznajú vlastný podnik, poznajú ľudí, sú lepšie oddaní zamestnávateľovi.

²⁵**Bielik, P. (2006)** sa zhodli na tom, že jadrom trhu práce je dopyt a ponuka pracovných síl. Špecifickosťou trhu práce je, že okrem ekonomických súvislostí obsahuje dôležité sociálne súvislosti trhu. Vztahuje sa na všetkých ľudí, ktorí môžu byť k dispozícii pre zamestnanie.

Trh práce je podľa ²⁶**Rievajovej, E.(2000)** špecifický trh a vyplýva to najmä z toho, že práca je funkciou pracovnej sily a je úzko prepojená s osobnosťou človeka. Nie je to typický konkurenčný trh, ale je administratívne regulovaný. Ako ďalej uvádza na trhu práce nefungujú štandardné trhové mechanizmy, ktoré by vyrovnávali ponuku s dopytom na základe ceny práce.

²⁷**Šipikal, M.(2005)** poukazuje na to, že najohrozenejšími skupinami na trhu práce sú.

- ženy s malými deťmi
- občania s nízkou kvalifikáciou
- občania nad 50 rokov
- absolventi škôl
- mladí ľudia bez praxe

---

²⁵ BIELIK, P. 2006. Podnikové hospodárstvo. 1. vyd. Nitra: Slovenská poľnohospodárska univerzita, 2006. 319 s. ISBN 80-8069-698-5

²⁶ RIEVAJOVÁ, E. 2000. Teória a politika zamestnaností. 1. vyd. Bratislava: Ekonomická univerzita. 2000, 300s. ISBN 80- 225- 1304-0

²⁷ ŠIPIKAL, M. 2005. Ako to bude po vstupe. [cit. 2005-07-08]. Dostupné na inernete: <<http://www.euractiv.sk>>

Problematika zamestnaností starších ľudí (nad 50 rokov) je podľa ²⁸**Tallovej, M. (2008)** celosvetovým problémom. Riešeniu tohto problému sa podľa nej snažia regulovať rakúski zamestnávateľia novou politikou. Ak firma zamestná človeka staršieho ako 50 rokov, je oslobodená od povinného odvádzania 3 percent jeho hrubej mzdy do fondu nezamestnanosti. Ale ak sa rozhodne prepustiť človeka v predpenzijnom veku a pošle ho do predčasného dôchodku, musí rátať so zvýšenými odvodmi do sociálnej poisťovne, ktorú týmto krokom zaťažila zvýšenými výdavkami.

Podľa ²⁹**Mareša, P. (2002)** v živote ľudí a kultúre má práca ako taká veľký význam, berúc ohľad na rôzne sociálne kategórie. Jej strata predstavuje pre väčšinu ľudí strach z budúcnosti, čo sa netýka iba poklesu príjmu či životnej úrovne. Človeku tento negatívny jav prináša zmenu postavenia v rodine, vyделение z prúdu spoločenského života, stratu statusu, spoločenskej prestíže, no najmä stratu hodnôt a spoločenského rešpektu

³⁰**Matulčíková, M. (2003)** zdôrazňuje, že trh práce je jeden z najdôležitejších trhov, pretože slúži k rozmiestňovaniu národného zdroja. Jeho neefektívne fungovanie má vplyv na mieru nezamestnaností, inflácie a na objem produkcie.

Práca je podľa ³¹**Zoborského (2006)** cieľavedomá ľudská činnosť, jej cieľom je mzda. Práca má stránku kvantitatívnu, ktorá je daná množstvom vynaloženej práce na produkciu, a kvalitatívnu, ktorú tvorí úroveň vzdelania, profesijná štruktúra, všeobecné podmienky kultúrnej vyspelosti a zdravia obyvateľstva.

³²**Vicen (2000)** tvrdí, že kladným smerom na produktivitu práce pôsobí úroveň odmeňovania pracovníkov, vyjadrená výškou priemernej mesačnej mzdy. V rámci sledovaného súboru, zvýšenie mesačnej mzdy o 1 Sk sa prejavilo rastom produktivity práce o 138 Sk ročne na pracovníka. O niečo slabšie sa prejavila závislosť medzi produktivitou práce a mesačnou mzdou všetkých pracovníkov. Najslabšie pôsobenie na

---

²⁸ TALLOVÁ, M. 2008. Starší zamestnanci majú zelenú. In SME [online]. 2008. [cit. 2008-04-15]. Dostupne na internete:< <http://www.sme.sk/c/3828139/Starsi-zamestnanci-maju-zelenu.html> >.

²⁹ MAREŠ, P. 2002. Nezamestnanost jako sociální problém. 1. vyd. Praha: Sociologické nakladatelství, 2002, 172s. ISBN 80-86429-08-3

³⁰ MATULČÍKOVÁ, M. 2003. Trh práce a stratégia odmeňovania. In *Ekonomické rozhlady*, roč. 32, 2003, č.2, s.232-250

³¹ ZOBORSKÝ, I.M. 2006. *Ekonomika poľnohospodárstva*. 1.vyd. Nitra: Slovenská poľnohospodárska univerzita, 2006. 319s. ISBN 80-8069-758-2

³² VICEN, M. 2000. Vplyv pracovnej vybavenosti podnikov na produktivitu práce. In: *Acta economica et informatica*, roč. 3, 2000, č. 1, s.8.

produktivitu práce vykazujú mzda technicko- hospodárskych pracovníkov, kde je prírastok produktivity práce takmer o polovicu nižší ako pri mzdách robotníkov.

³³**Hontyová- Lisý (1994)** hovoria o mzde ako o mzde za vykonanú prácu, ktorá je výsledkom fungovania trhu, ale i vzťahom vyplývajúcim z dopytu po práci a ponuky práce. Mzda vystupuje ako časová a úkolová. Pri *časovej mzde* ide o ručné výrobné nástroje a vymedzujeme tu celkovú sumu mzdy a cenu práce jednej časovej jednotky, t.j. hodiny.

Pri *úkolovej mzde* ide o zavádzanie poznatkov vedy a techniky do výroby a vychádza sa z priemerného počtu výrobkov, ktoré pracovník vyrobí za určitú časovú jednotku.

Pojem *nominálna mzda* predstavuje sumu peňazí, ktorú pracovník dostáva. Pojem *reálna mzda* predstavuje sumu tovarov a služieb, ktoré si pracovník môže za svoju nominálnu mzdu kúpiť.

³⁴**Múčka, F. (2007)** opisuje vplyv minimálnej mzdy na zamestnanosť. Zvyšovanie minimálnej mzdy pôsobí proti podpore zamestnanosti. Zamestnávateľia sú proti rastu minimálnej mzdy, pretože spôsobujú nezamestnanosť. Používajú logiku, podľa ktorej trh stráca záujem o pracovnú silu, ktorú musí pre administratívne zásahy oceniť vyššou cenou, než je naozaj hodná. Prepojenie rastu minimálnej mzdy a počtu pracovných miezd zaujíma ekonómov v mnohých krajinách.

Minimálna mzda podľa ³⁵**Barošovej, (1999)** musí byť prispôbená rastu spotrebiteľských cien, a to tak, aby nedošlo k poklesu jej reálnej hodnoty, ani nepriaznivým zmenám na trhu práce a k nežiadúcim zmenám v úrovni a štruktúre nominálnej mzdy.

Funkcie minimálnej mzdy:

- ekonomická funkcia - je prahom, od ktorého sa odvíjajú tarifné mzdy v danej krajine
- sociálna funkcia - zaručuje určitú formu prežitia zo zárobku, určitá ochrana pred nezamestnanosťou.
- ostatné funkcie - na stanovenie odvodov do poisťovních fondov, na výpočet podpory v nezamestnanosti, na odvody z miezd, na určenie daní z príjmov atď.

---

³³ HONTYOVÁ, K.- LISÝ, J. 1994. Základy modernej ekonómie. 1.vyd. Bratislava: Elita, 1994, 152 s. ISBN 80-85323-60-5

³⁴ MÚČKA, F. 2007. Netrhová pláca poškodzuje mladých. In *Trend* [online]. 2007. [cit. 2008-03- 07]. Dostupné na internete: <http://ekonomika.etrend.sk/109543/slovensko/netrhova-placa-poskodzuje-mladych> >.

³⁵ BAROŠOVÁ, M.1999. Funkcie minimálnej mzdy a prístupy k jej valorizácií. In *Práca a sociálna politika*, roč.8, 1999, č. 7,8, s.8

2 CIEĽ PRÁCE

Problematika bakalárskej práce je zameraná na jeden z najväčších celospoločenských problémov- nezamestnanosť.

Cieľom bakalárskej práce je:

- popísať infraštruktúru daného okresu, vymedziť štruktúru nezamestnaností podľa jednotlivých hľadísk,
- vypracovanie SWOT analýzy daného okresu, ktorá umožní lepší prehľad o možnostiach skvalitnenia situácie, možných nástrahách ale aj negatívnych javov v okrese.
- popísať a znázorniť štruktúru evidovaných nezamestnaných podľa jednotlivých kategórií, ktoré predstavujú najohrozenejšie skupiny nezamestnaných,
- analyzovať príčiny a zhodnotiť dôsledky nezamestnaností, dopad nezamestnaností na trh práce v okrese Levoča,
- zhodnotiť ekonomické a sociálne dopady nezamestnaností v sledovanom okrese, ako aj možnosti vyžívania aktívnej politiky trhu práce v levočskom okrese
- vytvoriť návrh na využitie výsledkov práce

3 METODIKA PRÁCE

Nezamestnanosť ako makroekonomická veličina je problémom každej spoločnosti. Tento stav sa snaží znižovať každá reálne fungujúca ekonomika.

Ide o pomerne zložitý problém, ktorý je spomínaný vo veľkom množstve dostupnej literatúry, odborných článkoch. Vznikajú rôzne analýzy, štúdie, ktorých cieľom je pomôcť eliminovať a hlavne predikovať vývoj nezamestnanosti, respektíve hľadať vhodné možnosti ako bojovať s týmto problémom.

Informácie potrebné pre analyzovanie a pochopenie danej problematiky sme získavali z dostupnej ekonomickej literatúry, vedeckých zborníkov a článkov.

Na skvalitnenie teoretických vedomostí sme využívali okrem týchto zdrojov aj zákon o službách nezamestnanosti a informácie dostupné na internetových stránkach.

Hlavným zdrojom podkladových údajov nevyhnutných k realizácii práce bola internetová stránka Úradu práce, sociálnych vecí a rodiny SR.

Metodický postup pri písaní práce je rozdelený do týchto etáp:

- získavanie a štúdium odbornej a vedeckej literatúry, ktorá je orientovaná na problematiku bakalárskej práce
- zhromažďovanie údajov o problematike nezamestnanosti
- získavanie základných informácií a údajov o nezamestnanosti v okrese Levoča
- analýza a porovnávanie nezamestnanosti z časového hľadiska použitím porovnávacej metódy
- návrh riešenia problému

Z hľadiska metodického postupu bola použitá metóda ekonomickej analýzy, metóda syntézy a porovnávania. Na výpočet nezamestnanosti bol použitý vzorec:

$$\text{Miera nezamestnanosti v \%} = \frac{\text{Počet evidovaných nezamestnaných}}{\text{Počet ekonomicky aktívneho obyvateľstva}} * 100$$

Sledovaním období boli roky 2005- 2007. Získané údaje sme usporiadali do tabuliek a znázornili graficky

4 VÝSLEDKY PRÁCE

4.1 Všeobecná charakteristika okresu Levoča

Okres Levoča leží v juhozápadnej časti Prešovského kraja a je obklopený okresmi Poprad, Kežmarok, Sabinov, Prešov a Spišská Nová Ves. Okres Levoča svojou polohou zapadá do regiónu Spiš.

Okres je zaujímavý svojim prírodným bohatstvom a obrovským množstvom kultúrohistorických pamiatok. Územie ohraničuje aj množstvo prírodných pamiatok - Vysoké Tatry, Slovenské Rudohorie, ktorého súčasťou je Slovenský raj a Levočské vrchy, pohorie cez ktoré prechádza čiara európskeho rozvodia, historický Spišský hrad.

Na Spiši vždy žili ľudia rôznych národností, po stáročia tu žili Slováci, Nemci, Maďari, Poliaci, Ukrajinci, Rusíni, Židia, ale aj Taliani a Rumuni.

Súčasnú okresnú mestskú pamiatkovú rezerváciu a vzniklo po tatarskom spustošení lokality v polovici 13. storočia. Bohatstvo mesta dokumentujú historické gotické a renesančné stavby. Na historickom námestí je viac ako 50 gotických, renesančných a ranobarokových domov s arkádovitými vnútornými dvormi. Architektonicky zaujímavá je radnica postavená koncom 15. storočia v gotickom štýle a Chrám svätého Jakuba, ktorého hlavný oltár je z dielne Majstra Pavla z Levoče a patrí medzi najvýznamnejšie pamiatky v strednej Európe, ale aj na celom svete.

4.2 Sídelná štruktúra okresu Levoča

Výmera okresu predstavuje 357,3 km², predstavuje najmenší okres Prešovského kraja s počtom obyvateľov 32 489. Do daného okresu patrí 33 obcí, z toho so štatútom mesta 2, a to okresné mesto Levoča a Spišské Podhradie. Osídlenie okresu je charakteristické veľkým počtom malých sídel.

V okrese prevažuje poľnohospodárska výroba. Nachádzajú sa tu ložiská dekoračného kameňa – Travertín v Spišskom Podhradí a pramene termálnej a minerálnej vody v obci Baldovce, Dúbrava a vyvierajúci prameň termálnej vody v katastri obce Spišský Štvrtok

Zoznam obcí okresu Levoča

Tabuľka 1

Baldovce	Beharovce	Bijacovce	Brutovce	Buglovce
Dlhé Stráže	Domaňovce	Doľany	Dravce	Dúbrava
Granč- Petrovce	Harakovce	Jablonov	Klčov	Korytné
Kurimany	Levoča	Lúčka	Nemešany	Nížné Repaše
Ordzovany	Olšavica	Pavľany	Pongrácovce	Poľanovce
Spišské Podhradie	Spišský Hrhov	Spišský Štvrtok	Studenec	Torysky
Uloža	Vyšné Repaše	Vyšný Slavkov		

Zdroj: www.statistics.sk

4.3 Obyvateľstvo

Hustota obyvateľstva v okrese je 88 obyvateľov/ km². V okrese žije približne 32489 obyvateľov. Asi 57 % obyvateľstva žije v dvoch mestách okresu, z toho v Levoči asi 15 000, v Spišskom Podhradí približne 3 000 ľudí. Najväčšou obcou je Spišský Štvrtok, kde žije asi 2 400 ľudí, najmenšou obcou s približne 70 obyvateľmi je obec Harakovce.

Negatívom okresu je vysoký a neúmerny počet rómskeho obyvateľstva, ktorý sa odhaduje na 7- 13 %.

V Levoči sa nachádza internátna škola pre zrakovo a sluchovo postihnutých, v závislosti od čoho sa odvíja aj vysoká koncentrácia invalidného obyvateľstva. Tieto sociálne skupiny predstavujú pomerne silnú skupinu obyvateľstva, v značnej miere ovplyvňujú charakter okresu, mieru nezamestnaností a deformujú prirodzenú štruktúru.

4.4 Najvýznamnejší zamestnávateľia okresu

Okres Levoča predstavuje problémový okres, ekonomická stabilita patrí k najkritickejším faktorom v regióne. V okrese nastala stagnácia takmer celej priemyselnej výroby. Firmy, ktoré boli v minulosti rozhodujúcimi, dnes nefungujú v dôsledku zlého manažmentu, negatívnych investičných činností alebo v dôsledku iných činiteľov.

Takmer všetka priemyselná výroba a služby sa sústreďujú v okresnom meste, v Spišskom Podhradí a obci Baldovce. Medzi najvýznamnejšie podniky patria:

- Všeobecná nemocnica s poliklinikou, a.s.
- Rímskokatolícka cirkev
- Minerálne vody, a.s. Prešov, závod Baldovce
- Spišský kameňopriemysel, a.s. Spišské Podhradie

- SAD opravárenský podnik a.s. Levoča
- Pilvud, s.r.o. Levoča

Primárny sektor - poľnohospodárstvo stráca svoj význam. Je ovplyvňovaný najmä celkovou recesiou celého národného hospodárstva, ale aj charakterom územia.

V minulosti bol tento okres významnou zemiakarskou oblasťou, no dnes stratil tento charakter, v poľnohospodárstve v súčasnosti pracuje asi 1000 pracovníkov.

V oblasti lesného hospodárstva je 59 subjektov na rozlohe 12 459 ha. Hlavnými činnosťami lesnej výroby je ťažbová a pestovná činnosť. Je predpoklad, že v budúcnosti nastane pokles v oblasti spracovania a ťažby dreva, a tým aj pokles pracovníkov v tejto sfére. Najväčšími podnikmi v tejto oblasti sú Štátne lesy a Lesy mesta Levoča, s. r. o. Tieto subjekty využívajú 2000 – 4000 ha lesov. Hlavnou surovinou je drevo, ktoré sa vyváža mimo okres alebo mimo republiku.

Oblasť stavebníctva má v regióne dobre zázemie, sú to prevažne súkromní podnikatelia, ktorí zamestnávajú menšie počty pracovníkov.

Zamestnanosti v okrese pomáha aj mobilita pracovníkov do susedných okresov, kde pôsobia významní investori, napríklad firma Embraco v Spišskej Novej Vsi, ktorá sa zaoberá strojárskym priemyslom a firma Panasonic Networks Slovakia v Krompachoch.

4.5 SWOT analýza okresu Levoča

Silné stránky regiónu

- oblasť stavebníctva a jeho dobre zázemie v regióne,
- oblasť cestovného ruchu, historické pamiatky a prírodne bohatstvo regiónu, pamiatky zapísané do kultúrneho svetového dedičstva UNESCO
- existencia minerálnych prameňov a prírodného kameňa
- priaznivá poloha na trati medzinárodného významu, ktorá spája západnú, východnú a strednú Európu, letisko Poprad, vzdialené 26 km, letisko Košice, vzdialené 90km.
- vzťah vidieckeho obyvateľstva k poľnohospodárskej pôde
- vysoká zalesnenosť územia, predpoklad pre ťažbu dreva
- dobré podmienky pre chov oviec, hovädzieho dobytku
- priaznivé územie pre zemiakarskú a obilninársku oblasť
- Vypracovanie a realizácie projektu pre zaškolenie rómskej populácie pred nástupom na základne školy
- integrácia postihnutých detí/ študentov

Slabé stránky regiónu:

- vysoká koncentrácia rómskeho obyvateľstva a ich nezamestnanosť
- vysoká koncentrácia invalidného obyvateľstva v okrese
- vysoký podiel rómskeho obyvateľstva na celkovom prírastku obyvateľstva
- likvidácia a zánik významných a rozhodujúcich podnikov okresu
- Zastarala výrobná technológia, programy
- nízka atraktívnosť regiónu z pohľadu strategických investorov
- nedostatočné vybudovaná infraštruktúra
- nedostatočné využitie minerálnych prameňov
- zlý stav ciest II. a III triedy a miestnych komunikácií
- veľa obcí s malým počtom obyvateľov
- odliv mladých pracovných síl do ekonomicky vyspelejších regiónov
- rastúce percento nezamestnaných ľudí, ktorí stratili záujem o prácu
- rastúci podiel nezamestnaných absolventov škôl a mladých ľudí
- vidiek je úzko spojený s odvetvím poľnohospodárstva, ktoré dlhodobo upadá

Príležitosti:

- veľká príležitosť vo vidieckom ruchu- prírodné a historické predpoklady, propagácia regiónu doma aj v zahraničí
- rozvoj malých a stredných podnikov
- tvorba chránených dielní- zamestnávanie invalidných a hendikepovaných ľudí
- zosúladenie študijných odborov stredných škôl s požiadavkami trhu práce
- otvorenie trhu práce smerom k štátom EÚ
- využívanie nástrojov aktívnej politiky trhu práce
- dobudovanie diaľnice D1, vybudovanie priemyselných parkov

Ohrozenia:

- jeden z okresov s najvyššou koncentráciou Rómov, neustále zvyšovanie podielu na prirodzenom prírastku obyvateľstva
- rastúci podiel obyvateľstva s nižším stupňom vzdelania
- nedostatok marketingových aktivít

- odliv pracovných príležitostí do iných krajín, resp. do zahraničia alebo iných miest kde majú lepšie možnosti a platobné pomery
- nedostatok finančných prostriedkov na dobudovanie a rekonštrukciu infraštruktúry
- sezónny charakter zamestnania, najmä oblasť poľnohospodárstva a lesného hospodárstva
- legislatívne prekážky, vysoká odvodová zaťaženosť podnikateľov

Veľký vplyv na mieru nezamestnanosti majú aj nástroje priamej a nepriamej politiky štátu.

4.6 Stav a vývoj nezamestnaností v okrese Levoča

Okres Levoča patrí medzi okresy Slovenska s pomerne vysokou nezamestnanosťou. Počet evidovaných nezamestnaných klesol za sledované obdobie z 2380 evidovaných, čo predstavovalo 17,06 %-nú úroveň na 2174 evidovaných nezamestnaných. Nezamestnanosť má v tomto regióne klesajúcu tendenciu, ale aj napriek tomu patrí medzi rizikové okresy.

Prešovský kraj, ktorého je okres Levoča súčasťou, predstavuje vysokú mieru nezamestnaností v porovnaní s ostatnými krajinami Slovenska, čo môžeme vidieť v tabuľke č.2

Miera nezamestnanosti v jednotlivých regiónoch Slovenska v %

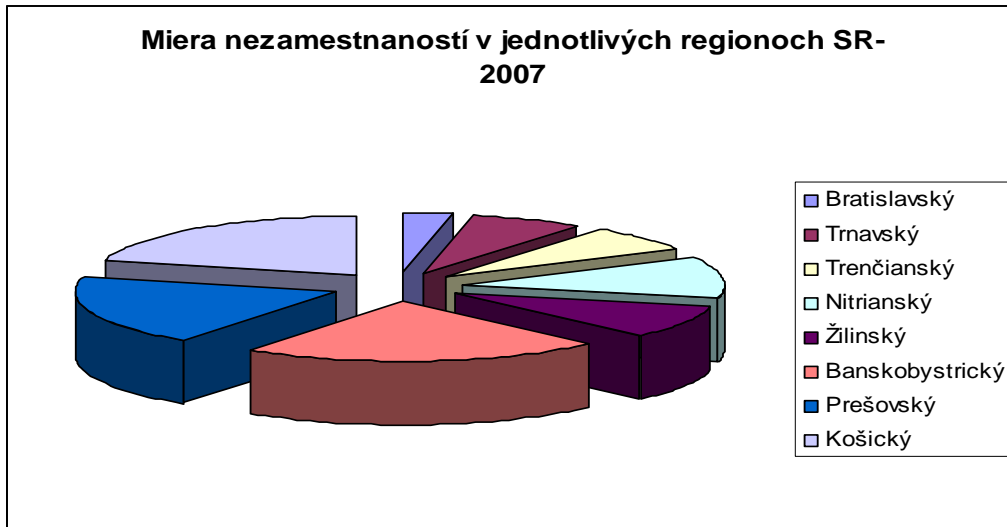
Tabuľka 2

Kraj SR	2007	2006	2005
Bratislavský	1,98	4,3	5,2
Trnavský	4,3	8,8	10,4
Trenčiansky	4,5	7,1	8,1
Nitriansky	7,10	13,2	17,8
Žilinský	5,55	11,8	15,2
Banskobystrický	14,10	21,1	23,8
Prešovský	12,05	18,1	21,5
Košický	13,02	20,3	24,7

Zdroj: www.statistics.sk, www.upsvr.sk

Miera nezamestnaností v jednotlivých regiónoch SR- 2007

Graf 1

Zdroj: www.statistics.sk

Počet evidovaných nezamestnaných a miera nezamestnanosti

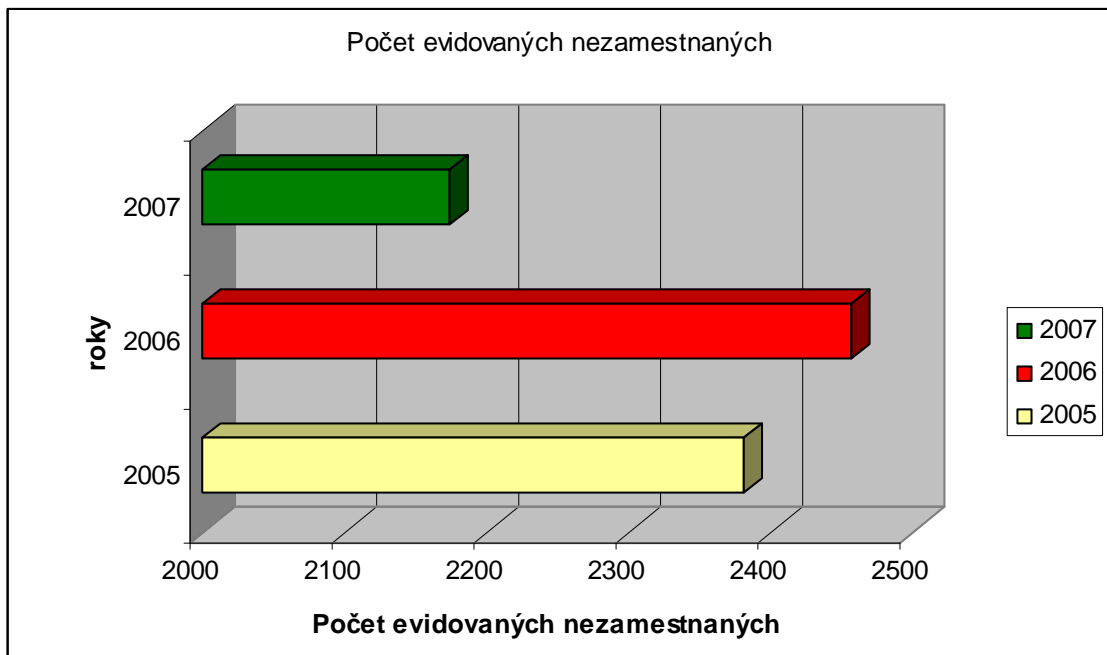
Tabuľka 3

	2005	2006	2007
Počet evidovaných nezamestnaných	2380	2456	2174
Miera nezamestnaností v %	17,06	15,76	15,23

Zdroj: www.statistics.sk

Počet evidovaných nezamestnaných v okrese LE

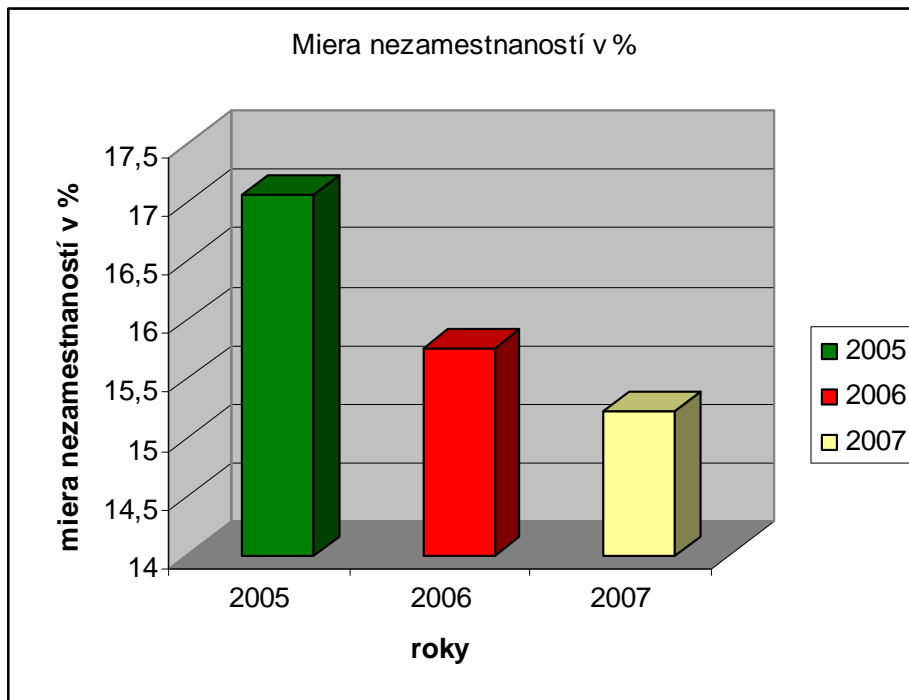
Graf 2

Zdroj: www.statistics.sk

Miera nezamestnanosti v % v okrese Levoča

Graf 3

Zdroj: www.statistics.sk

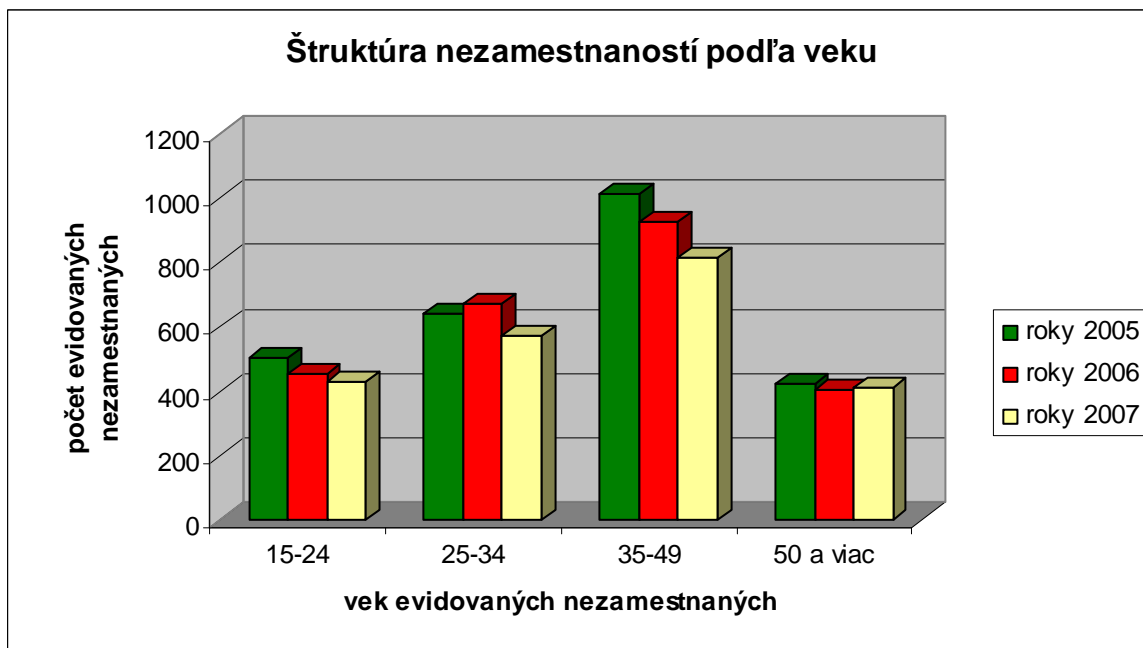
4.6.1 Štruktúra nezamestnaností podľa veku

UoZ podľa veku

Tabuľka 4

	roky			%			index	
	2005	2006	2007	2005	2006	2007	07/06	06/05
15-24	504	456	431	19,53	18,57	19,83	1,0678	0,951
25-34	642	671	575	24,87	27,32	26,45	0,968	1,098
35-49	1014	924	812	39,29	37,62	37,35	0,993	0,957
50 a viac	421	405	409	16,31	16,49	18,81	1,141	1,011
spolu	2581	2456	2174	100,00	100,00	100,00		

Zdroj: www.upsvr.sk, vlastné výpočty

Zdroj: www.upsvr.sk

Ako sme zistili, najvyšší počet nezamestnaných dosahovali na začiatku sledovaného obdobia ľudia vo veku 35 - 49 rokov, v roku 2006 sa tento stav zlepšil, aj keď stále ostali najpočetnejšou skupinou evidovaných nezamestnaných, miera nezamestnaností predstavovala 37,6 %. V poslednom roku sledovaného obdobia najmenší počet nezamestnaných tvorili obyvatelia vo veku 15 – 24 rokov, mladí ľudia, ktorí sa vedú na trhu práce uchytiť skôr ako ľudia nad 50 rokov, pretože niektorí starší ľudia nemajú aktívne jazykové schopnosti, neovládajú prácu s počítačom, prípadne vykonávali profesie, ktoré na trhu nie sú žiadané. Títo obyvatelia sa blížia k dôchodkovému veku, preto patria medzi rizikovú skupinu nezamestnaných.

4.6.2 Štruktúra nezamestnaností podľa rodinného stavu

V štruktúre evidovaných nezamestnaných podľa rodinného stavu najvyšší počet dosahujú ženatí/vydatá. Na celkovom počte evidovaných nezamestnaných v roku 2007 sa podieľali 58,26%. Nepatrný podiel na celkovej nezamestnanosti majú skupiny vdovec a druh, ktoré v roku 2007 predstavovali hodnotu 1,75% u oboch skupín.

Aj keď rodinný stav nie je jav, ktorý by výrazne ovplyvňoval nezamestnanosť. Ale na základe tohto faktora môžeme zhodnotiť sociálne vplyvy nezamestnanosti.

UoZ podľa rodinného stavu

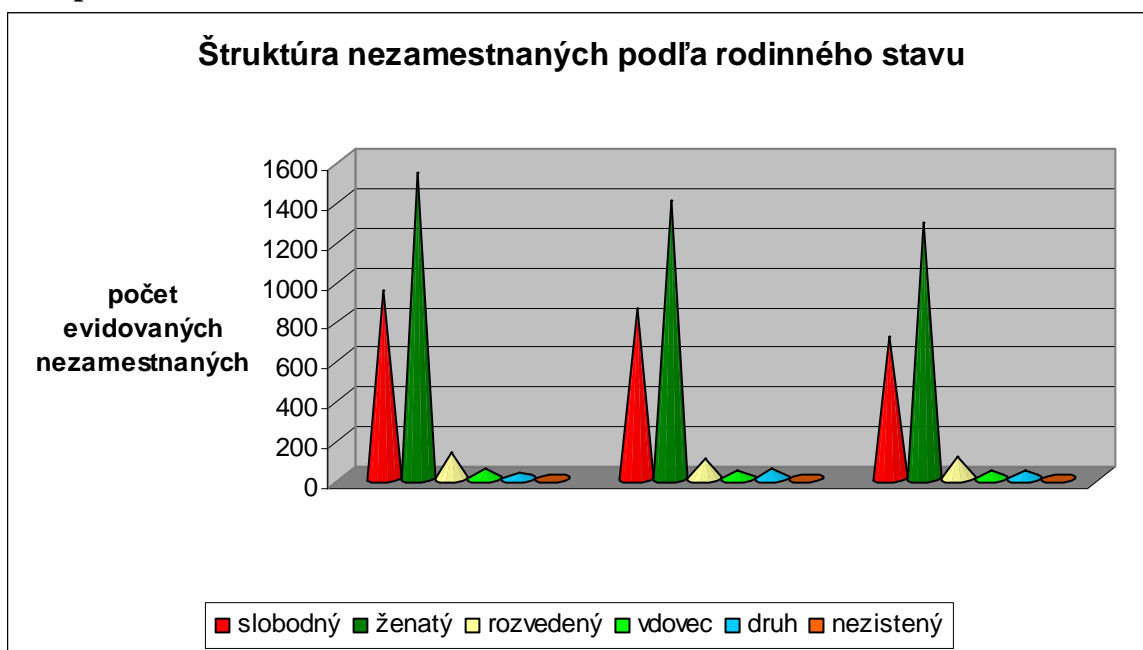
Tabuľka 5

	roky			%			index	
	2005	2006	2007	2005	2006	2007	07/06	06/05
slobodný	940	852	710	35,17	35,12	32,66	0,83	0,91
ženaný	1530	1393	1281	57,24	57,42	58,92	0,92	0,91
rozvedený	126	102	107	4,71	4,20	4,92	1,05	0,81
vdovec	49	34	38	1,83	1,4	1,75	1,12	0,69
druh	28	45	38	1,05	1,85	1,75	0,84	1,61
nezistený	0	0	0	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
spolu	2673	2426	2174	100,00	100,00	100,00		

Zdroj: www.upsvr.sk, vlastné výpočty

UoZ podľa rodinného stavu

Graf 5

Zdroj: www.upsvr.sk

4.6.3 Štruktúra nezamestnaností podľa doby evidencie

UoZ podľa doby evidencie

Tabuľka 6

	roky			%			index	
	2005	2006	2007	2005	2006	2007	07/06	06/05
do 6 mesiacov	802	777	622	31,07	31,64	28,61	0,80	0,97
6-12 mesiacov	389	351	233	15,07	14,29	10,72	0,66	0,90
Nad12 mesiacov	1390	1328	1319	53,86	54,07	60,67	0,99	0,96
spolu	2581	2456	2174	100,00	100,00	100,00		

Zdroj: www.upsvr.sk, vlastné výpočty

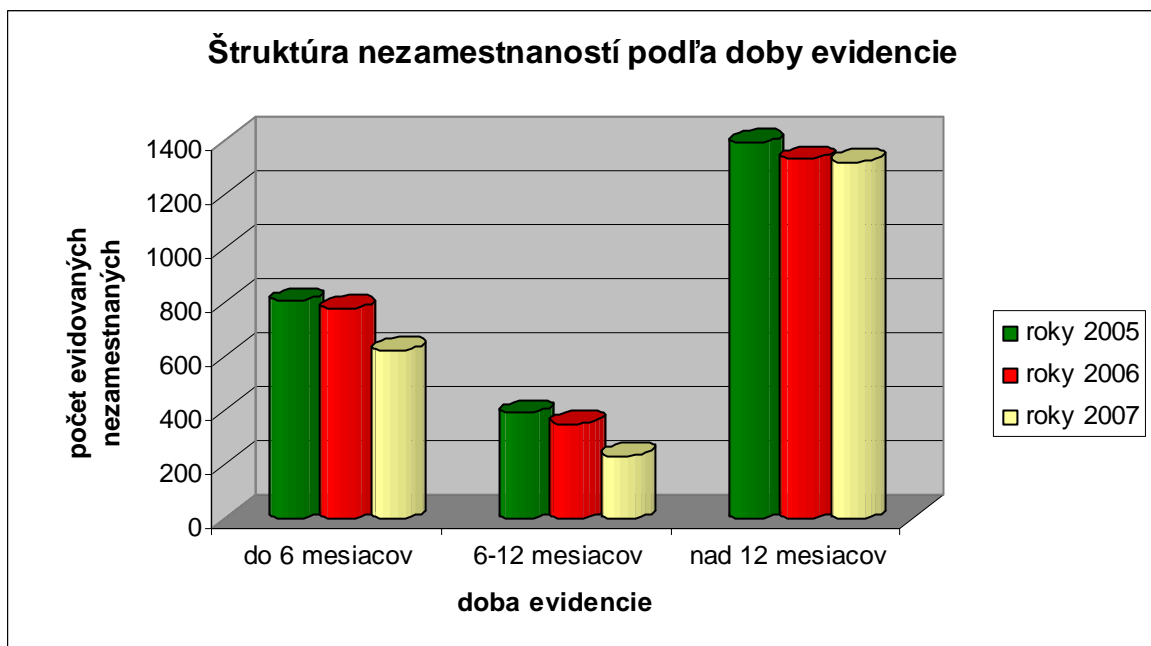

Počas celého sledovaného obdobia prevládala dlhodobá nezamestnanosť, teda osoby, ktoré sú v evidencii dlhšie ako 12 mesiacov. Aj keď počet dlhodobo nezamestnaných sa každým rokom sledovaného obdobia znižoval a v poslednom roku sledovaného obdobia predstavoval 1319 evidovaných nezamestnaných na celkovom počte nezamestnaných.

Najmenej evidovaných nezamestnaných bolo v kategórii 6-12 mesiacov, teda strednodobá nezamestnanosť, ktorá klesla z 15,07 % v 1. roku sledovaného obdobia na 10,72 %-nú úroveň v roku 2007.

UoZ podľa doby evidencie

Graf 6

Zdroj: www.upsvr.sk

4.6.4 Štruktúra nezamestnaností podľa stupňa vzdelania

Vo všeobecnosti platí, že vzdelanie je jedným z najdôležitejších faktorov ovplyvňujúcich uplatnenie osôb na trhu práce.

Podľa vzdelanostnej štruktúry je najťažšie zamestnať nezamestnaných so základným vzdelaním, resp. nedokončeným základným vzdelaním. Zamestnávatelia o nich neprejavujú záujem, práve kvôli tomu, že nedisponujú požadovaným vzdelaním a ani nie sú ochotní investovať do ich kvalifikačného rastu. Táto skupina osôb predstavovala v poslednom roku sledovaného obdobia 51,43 % z celkového počtu evidovaných nezamestnaných.

Vo všeobecnosti platí, že najnižší počet nezamestnaných predstavujú ľudia s vysokoškolským vzdelaním, ale často krát je to aj za cenu, že obsadzujú voľné pracovné miesta určené pre nižšie vzdelanostné kategórie. Ako uvádzajú štatistiky, ľudia s vedeckým vzdelaním predstavujú zanedbateľný počet.

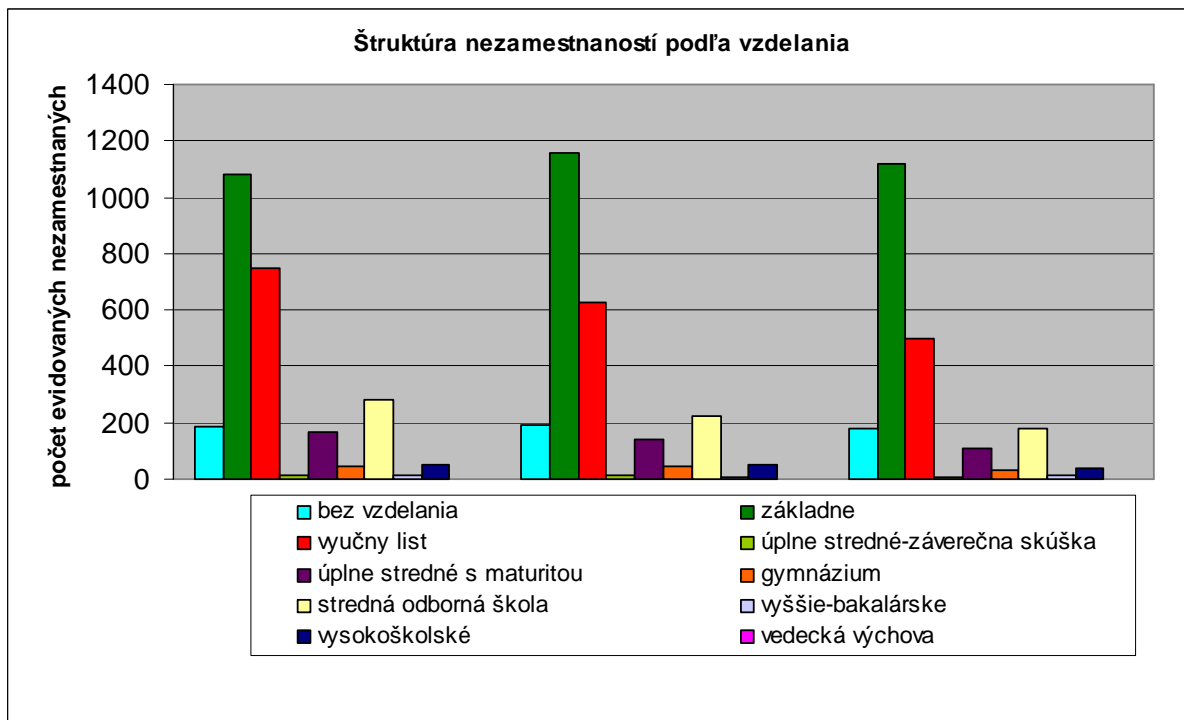
Najnižšiu skupinu nezamestnaných v okrese Levoča tvoria ľudia s úplným stredným vzdelaním, ale taktiež aj nezamestnaní s ukončením vyšším - bakalárskym vzdelaním.

UoZ podľa vzdelania

Tabuľka 7

	roky			%			index	
	2005	2006	2007	2005	2006	2007	07/06	06/05
bez vzdelania	184	193	177	7,13	7,86	8,14	0,92	1,05
základne	1078	1154	1118	41,77	46,99	51,43	0,97	1,07
výučný list	746	624	498	28,90	25,41	22,91	0,80	0,84
úplne stredné- záverečná skúška	12	11	7	0,46	0,45	0,32	0,64	0,92
úplne stredné s maturitou	168	142	111	6,51	5,78	5,11	0,78	0,85
gymnázium	46	44	34	1,78	1,79	1,56	0,77	0,96
stredná odborná škola	284	225	181	11,00	9,16	8,33	0,80	0,79
vyššie- bakalárske	12	9	12	0,46	0,37	0,55	1,33	0,75
vysokoškolské	51	54	36	1,98	2,20	1,66	0,67	1,06
vedecká výchova	0	0	0	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
spolu	2581	2456	2174	100,00	100,00	100,00		

Zdroj: www.upsvr.sk, vlastné výpočty

Zdroj: www.upsvr.sk

4.6.5 Štruktúra nezamestnaností podľa odvetvia ekonomickej činnosti

V okrese Levoča medzi odvetvia, ktoré vykazujú najväčší počet evidovaných nezamestnaných parí verejná správa, odvetvie poľnohospodárstva a lesníctva. Nepatrnú mieru evidujú odvetvia peňažníctva, poisťovníctva, ale aj sociálnych služieb. Najpravdepodobnejšou príčinou vysokého stavu v odvetví verejnej správy môže byť vysoký počet uchádzačov stredných škôl, ktorí sa nevedia uplatniť na trhu práce.

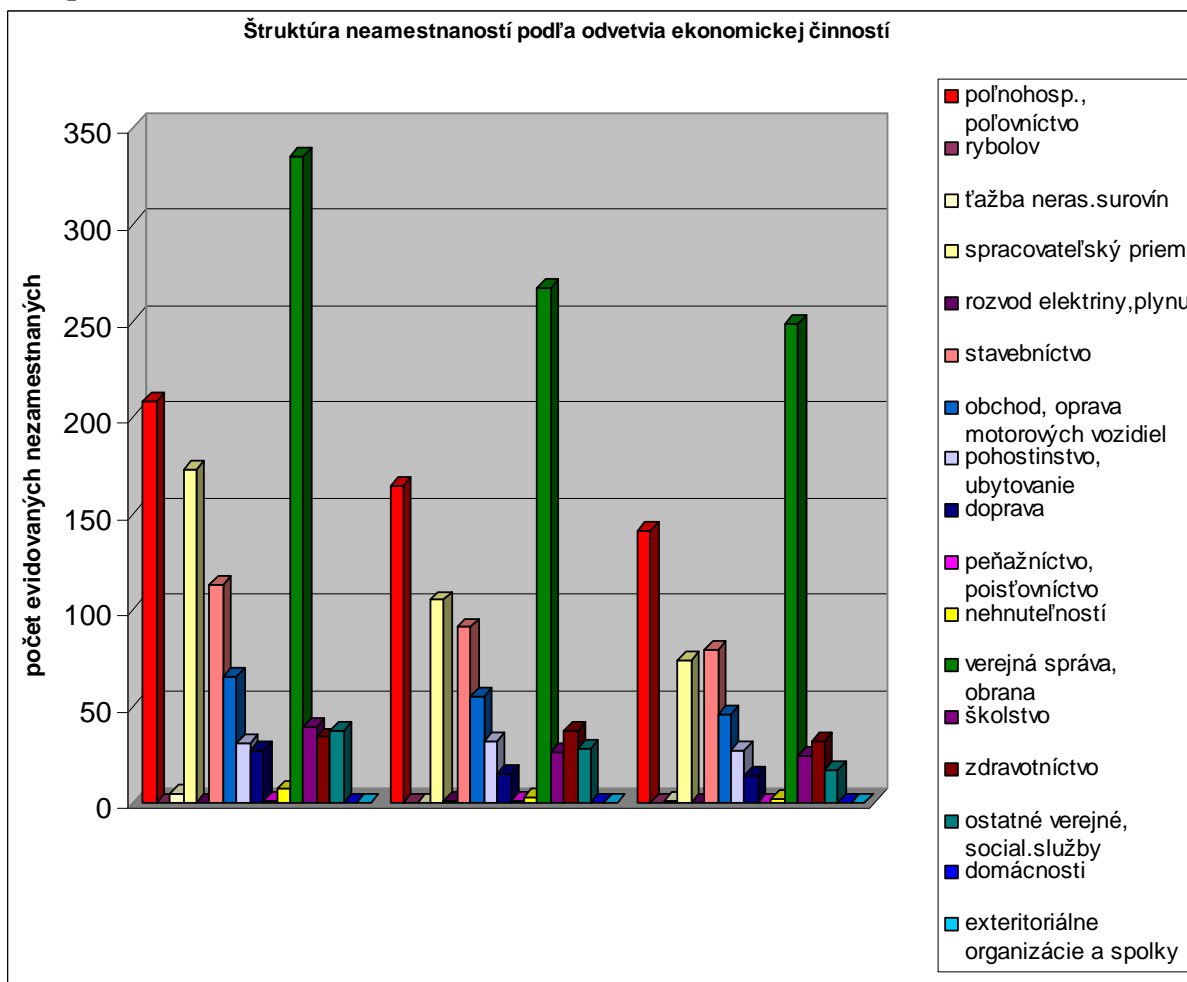
Ako vidieť v tejto odvetvovej štruktúre, značný podiel na nezamestnanosti má aj oblasť stavebníctva, súvisí najmä so sezónnymi prácami a snahou zamestnávateľov uzatvárať pracovné zmluvy na dobu určitú, resp. na skúšobnú lehotu.

UoZ podľa odvetvia

Tabuľka 8

	roky			%			index	
	2005	2006	2007	2005	2006	2007	07/06	06/05
poľnohosp., poľovníctvo	208	164	141	19,35	19,88	20,00	0,86	0,79
rybolov	0	0	0	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
ťažba neras.surovín	5	0	1	0,47	0,00	0,14	0,00	0,00
spracovateľský priem.	173	105	74	16,09	12,73	10,50	0,70	0,61
rozvod elektriny, plynu	0	1	0	0,00	0,12	0,00	0,00	0,00
stavebníctvo	113	91	79	10,51	11,03	11,21	0,87	0,00
obchod, oprava motorových vozidiel	65	55	46	6,05	6,67	6,52	0,84	0,85
pohostinstvo, ubytovanie	31	32	27	2,88	3,88	3,83	0,84	1,03
doprava	27	15	14	2,51	1,82	1,99	0,93	0,56
peňažníctvo, poisťovníctvo	1	1	0	0,0	0,12	0,00	0,00	1,00
nehnutelností	7	3	2	0,65	0,36	0,28	0,67	0,43
verejná správa, obrana	335	267	248	31,16	32,36	35,18	0,93	0,80
školsťvo	39	26	24	3,63	3,15	3,40	0,92	0,67
zdravotníctvo	34	37	32	3,16	4,48	4,54	0,86	1,09
ostatné verejné, social.služby	37	28	17	3,44	3,39	2,41	0,61	0,76
domácnosti	0	0	0	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
exteritoriálne organizácie a spolky	0	0	0	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
spolu	1075	825	705	100,00	100,00	100,00		

Zdroj: www.upsvr.sk, vlastné výpočty

Zdroj: www.upsvr.sk

4.6.6 Rizikové, znevýhodnené skupiny evidovaných nezamestnaných

Tabuľka 9 poukazuje na rizikové skupiny UoZ v okrese Levoča

Rizikové skupiny UoZ

Tabuľka 9

	2005	2006	2007
mladiství	19,53%	18,57%	19,83%
nezamestnaní nad 50 rokov	16,31%	16,49%	18,81%
dlhodobo nezamestnaní	53,86%	54,07%	60,67%

Zdroj: www.upsvr.sk

Mladiství a absolventi škôl sú znevýhodnenou skupinou, keďže väčšina zamestnávateľov požaduje od potencionálnych zamestnancov prax. Pri tejto skupine znevýhodnených treba brať do úvahy aj sezónnosť, kedy Úrad práce eviduje nárast

mladistvých najmä v letných mesiacoch, v júni, júli a následne v septembri a októbri, kedy evidujú uchádzačov neprijatých na vysokoškolské štúdium.

Evidovaní nezamestnaní nad 50 rokov. Hlavnou príčinou je to, že ide o starších ľudí, ktorí nedisponujú jazykovými schopnosťami, neovládajú prácu s počítačom. Zamestnávateľia nevidia žiadnu efektívnosť v zamestnávaní tejto znevýhodnenej skupiny, pretože sa blížia k dôchodkovému veku. Pre podnik predstavujú nenávratne výdavky na ich kvalifikáciu a rozvoj.

Dlhodobo nezamestnaní predstavujú najpočetnejšiu skupinu z celkového počtu evidovaných nezamestnaných. Sú v evidencii úradu práce dlhšie ako 1 rok. Väčšina z nich sa po zamestnaní vracajú do evidencie nezamestnaných, pretože stratili pracovné návyky a nie sú schopní prispôbiť sa.

4.7 Aktívna politika trhu práce v okrese Levoča

Politika trhu práce je aplikovaná na urýchlenie transferu pracujúcich medzi pracovnými miestami, zamestnanými, nezamestnanými a nečinnými obyvateľmi a na vyrovnanie ponuky a dopytu na trhu práce.

Zákon o službách zamestnanosti (Zbierka zákonov č.389/2006) v znení neskorších predpisov s účinnosťou od 1. 1.2007 vytvára podmienky a právny rámec pre poskytovanie príspevkov na nasledovné aktívne opatrenia na trhu práce na Slovensku.

V okrese Levoča sa uplatňujú rôzne formy a nástroje aktívnej politiky, medzi ktoré patrí predovšetkým:

- Vzdelávanie a príprava pre trh práce a zamestnanecká prax
- Teoretická a praktická príprava zamestnancov na získanie nových vedomostí a odborných zručností
- Podpora zamestnávania nezamestnaných s dôrazom na dlhodobo nezamestnaných
- a znevýhodnené skupiny na trhu práce
- Príspevok na samostatnú zárobkovú činnosť
- Príspevok na zamestnávanie znevýhodneného UoZ
- Absolventská prax
- Aktivácia nezamestnaných a nezamestnaných s nízkou motiváciou odkázaných na dávku v hmotnej núdzi
- Príspevok na aktivačnú činnosť
- Príspevok na dochádzku za prácou

- Podpora zamestnávania občanov so zdravotným postihnutím
- Príspevok na zriadenie CHD a CHP a na ich zachovanie
- Príspevok občanovi so ZP na prevádzkovanie alebo vykonávanie SZČ
- Príspevok na činnosť pracovného asistenta

Vzdelávanie a príprava pre trh práce

Tento pojem predstavuje aktivity, ktoré zahŕňajú termín rekvalifikácia a činnosti s ňou súvisiace. Predstavuje najdôležitejší faktor aktívnej politiky. Primárnym a najdôležitejším cieľom je zabezpečiť prístup nezamestnaného k novému zamestnaniu.

Úrad môže poskytnúť príspevok na vzdelávanie a prípravu pre trh práce uchádzača o zamestnanie až do výšky 100 % nákladov na prvú vzdelávaciu aktivitu, do výšky 75 % nákladov na druhú vzdelávaciu aktivitu a do výšky 50 % nákladov na každú ďalšiu vzdelávaciu aktivitu počas dvoch rokov odo dňa nástupu uchádzača o zamestnanie na prvú vzdelávaciu aktivitu na základe uzatvorenej písomnej dohody medzi úradom a uchádzačom o zamestnanie.

Absolventská prax

Za absolventskú prax možno považovať získavanie odborných zručností a praktických skúseností u zamestnávateľa, ktoré zodpovedajú dosiahnutému stupňu vzdelania. Za absolventskú prax za podmienok ustanovených týmto zákonom je možné považovať aj získavanie alebo prehĺbovanie odborných zručností alebo praktických skúseností uchádzačom o zamestnanie do 25 rokov veku, ktoré rozšíria ich možnosti uplatnenia na trhu práce. Absolventská prax sa vykonáva najviac 6 mesiacov bez možnosti jej predĺženia v rozsahu 20 hodín týždenne.

Príspevok na dochádzku za prácou

Príspevok na dochádzku za prácou poskytuje úrad mesačne na úhradu časti cestovných výdavkov na dochádzku z miesta trvalého pobytu alebo z miesta prechodného pobytu zamestnanca do miesta výkonu zamestnania a späť alebo na úhradu časti cestovných výdavkov na dochádzku z miesta trvalého pobytu alebo z miesta prechodného pobytu občana do miesta prevádzkovania alebo vykonávania samostatnej zárobkovej činnosti a späť. Príspevok na dochádzku sa poskytuje občanovi, ktorý bol znevýhodneným uchádzačom o zamestnanie

Výška príspevku na dochádzku je najviac 2 000 Sk mesačne v závislosti od vzdialenosti miesta výkonu zamestnania.

4.8 Ekonomické a sociálne dôsledky nezamestnaností

Ekonomické dôsledky nezamestnaností

Nezamestnaný človek pociťuje nedostatok finančných prostriedkov, obmedzovanie celkovej spotreby, nedostatok vecí osobnej potreby. Čím je doba nezamestnaností dlhšia, tým viac sa zhoršuje ekonomická situácia nezamestnaného človeka. Nezamestnanosť je chápaná ako negatívny jav, predstavuje pokles HDP, náklady pre fungovanie úradov práce, vyplácanie príspevkov pre nezamestnaných. Ekonomické dôsledky teda súvisia s tým, že ekonomika vyrába menej než je schopná vyrábať a HDP je tak pod úrovňou potencionálneho HDP.

Nedostatok finančných prostriedkov v čase nezamestnaností má nahrádzať podpora v nezamestnanosti. Nárok na dávku v nezamestnanosti vzniká, ak poistenec poistenia v nezamestnanosti v posledných štyroch rokoch pred zaradením do evidencie nezamestnaných bol poistený v nezamestnanosti najmenej tri roky. Problematiku dávky v nezamestnanosti upravuje zákon č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v platnom znení.

Sociálne dôsledky nezamestnaností

Stratou zamestnania sa rušia sociálne kontakty, dochádza k sociálnej izolácii a osamelosti. Nezamestnaní sa vyhýbajú kontaktu so zamestnanými, pretože pôsobia na nich depresívne. Dlhodobu nezamestnaným hrozí riziko asociálneho správania.

Medzi najvýznamnejšie sociálne dôsledky patri: pokles životnej úrovne, strata sociálnych istôt, vplyv na rodinu a v neposlednom rade vplyv na fyzické a psychické zdravie. Narúša sa zvyčajný denný režim, mení sa vnímanie času, môže nastať komplex menejcenností.

Sociálne dôsledky nezamestnaností postihujú každú vekovú kategóriu, ale najohrozenejšou skupinou sú mladiství ľudia, ktorí si nevytvárajú dostatočné pracovné návyky a môže to viesť k asociálnemu správaniu.

Každý človek sa so stratou zamestnania vyrovnáva inak, avšak tí, ktorí sú nezamestnaní kratší čas, ľudia nespokojní so svojou prácou a mladí ľudia, ktorí sú flexibilnejší voči zmenám sa so stratou zamestnania vyrovnávajú ľahšie, ako tí, ktorí sú nezamestnaní dlhodobejšie a starší ľudia.

5 ZÁVER

Nezamestnanosť je celosvetový problém. Každá krajina sa snaží eliminovať tento nežiaduci jav, avšak jeho odstránenie nie je jednoduché. Riešenie nezamestnaností aktívnou a pasívnou politikou nevyrieši vždy celý rad problémov, ale umožní ich čiastočne zmierniť, aj za cenu vysokých celospoločenských nákladov.

Problematika nezamestnaností sa týka aj našej republiky. Rozdiely medzi ponukou a dopytom po práci na Slovensku je viacero. Medzi najväčšie problémy možno považovať zmeny v demografickej štruktúre, platobnú neschopnosť niektorých podnikov, nízke výdavky na vzdelávanie. Výrazným faktorom v súčasnej dobe je aj migrácia občanov za prácou do krajín Európskej únie, kde sú ponúkané lepšie pracovné, platové a životné podmienky obyvateľstva.

Slovenská republika je charakteristická výraznou regionálnou diferenciaciou, ktorá ovplyvňuje ekonomickú úroveň regiónov a v neposlednom rade ma dopad aj na výrazne rozdiely v štruktúre nezamestnaností jednotlivých regiónov.

K riešeniu problémov nezamestnanosti musia pristúpiť najmä štátne rezorty. Predpokladom ekonomického rastu a teda aj rastu zamestnanosti je vyrovnaná makroekonomická politika, opatrenia hospodárskej politiky na vytvorenie nových pracovných miest, podporu podnikania.

Úlohou tejto bakalárskej práce bolo popísať stav a vývoj nezamestnanosti v okrese Levoča. Miera nezamestnaností v danom regióne predstavuje vysoké percento na celkovom počte obyvateľstva. Okres Levoča patrí medzi nevýrazný, malý okres s vysokou mierou nezamestnaností. Región patrí do oblastí, kde upadá priemyselná výroba, ale aj niekedy rozvinutý poľnohospodársky charakter okresu.

Má dostatočný ľudský a výrobný potenciál, avšak nedostatok finančných prostriedkov neumožňuje ich efektívne využitie. Východiskom z tejto situácie by mohlo byť zahraniční investori, avšak ich príchodu bráni niekoľko negatívnych a neperspektívnych javov, ako je nedostatočná infraštruktúra.

Ďalšou možnosťou je tvorba a vypracovanie kvalitných projektov, ktoré sú podporované a financované zdrojmi Európskej únie.

Základom riešenia nezamestnaností je kvalitne vypracovaná SWOT analýza, ktorá odhalí silné, slabé stránky regiónu, potenciál a možnosti ďalšieho rozvoja regiónu ako aj negatívne javy, ktoré sú príťažou pre ďalší rozvoj regiónu.

Dôležitú úlohu v otázke riešenia nezamestnanosti zohráva aj Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny. Cieľom je čo najrýchlejšie umiestniť nezamestnaných na trhu práce, odborne pomáhať, poskytovať poradenstvo a kvalitne informačné služby, aby sa nezamestnaný človek mohol rýchlejšie zorientovať a nájsť si pracovné miesto.

Nezamestnanosť je atribút spoločností, a teda ako problém bude chápaná stále. Najmä neustále sa rozvíjajúca oblasť vedy a techniky ohrozuje zamestnancov, pretože zariadenia, technológie a stroje nahrádzajú pracovníkov. Znamená to, že produktivita práce sa bude zvyšovať aj pri menšom počte zamestnancov.

5.1 Návrhy na využitie výsledkov

- Ďalšie vzdelávanie nezamestnaných - vzdelávanie má efektívny prínos ako pre jednotlivca, tak aj pre spoločnosť. Je potrebné vytvoriť možnosti pre neustále vzdelávanie pracovníkov. Rozvoj kvality ľudských zdrojov by mali zabezpečiť rekvalifikačné kurzy, najmä pre UoZ so základným vzdelaním
- Zamestnávateľia by mali podporovať rozvíjanie vzdelanostnej úrovne zamestnancov a vypracovať vhodné osnovy výučby nezamestnaných. V súčasnej dobe ako nevyhnuté sa javí vzdelávanie najmä v oblasti informačných technológií
- Podpora mobility za prácou- poskytnutá tým UoZ, ktorí sa nedokážu uplatniť na domácom trhu
- Zabezpečiť motiváciu pre absolventov škôl- pomocou APTP, najmä prostredníctvom absolventskej praxe
- Rozvoj cestovného ruchu, infraštruktúry- podporovať rozvoj verejno-prospešných prác
- Pre zvýšenie integrácie nezamestnaných do spoločností je potrebné realizovať kurzy sociálnej komunikácie a zdravého sebavedomia
- Podpora zamestnávania občanov zo ZŤP- vytváranie chránených dielní
- Systém sociálnej pomoci by mal stimulovať príjemcu k aktívnemu riešeniu svojej situácie
- Podporiť makroekonomickú stabilitu, rozvoj podnikov, zníženie úrokových sadzieb
- Riešiť legislatívnymi úpravami tzv. "práce načierno", bez uzatvárania pracovného pomeru.
- Zabezpečiť dostupnosť bývania pre mladé rodiny

- Podpora nielen problémových skupín evidovaných nezamestnaných, ale všetkých UoZ, pretože neustále stúpa celková nezamestnanosť, nielen nezamestnanosť problémových skupín.
- Z hľadiska rozvoja regiónu je potrebné pri riešení nezamestnaností v budúcnosti brať do úvahy potreby trhu práce v celom regióne, čo sa týka dopytu a ponuky pracovnej sily.

6 POUŽITÁ LITERATÚRA

- ÁRENDAŠ, M.2007. Makroekonómia. 1.vyd. Nitra: Slovenská poľnohospodárska univerzita, 2007. 193s. ISBN 978-80-8069-914-7
- BAROŠOVÁ, M.1999. Funkcie minimálnej mzdy a prístupy k jej valorizácií. In *Práca a sociálna politika*, roč.8, 1999, č. 7,8, s.8
- BIELIK, P. 2006. Podnikové hospodárstvo. 1. vyd. Nitra: Slovenská poľnohospodárska univerzita, 2006. 319 s. ISBN 80-8069-698-5
- BOREKOVÁ, B.2004. Ekonomika domácností. 1. vyd. Nitra: Slovenská poľnohospodárska univerzita, 2004. 154 s. ISBN 80-7137-977-8
- ĎURĎOVIČOVÁ, M.1999. Nezamestnanosť ako sociálno- ekonomický problém a možnosti jej znižovania celoživotným vzdelávaním. In *Ekonomický časopis*, roč.47 , 1999, č.1, 392 s.
- GYARFÁŠOVÁ, O.- SEKULOVÁ, M. 2007. *Nezamestnanosť a diskriminácia*. Bratislava: Inštitút pre verejné otázky, 2007. 13 s. [cit. 2008-04-01]. Dostupne na internete: <http://www.ivo.sk/buxus/docs//Prednasky_konferencie/nezamestnanost_diskriminacia.pdf>.
- HONTYOVÁ, K.- LISÝ, J. 1994. Základy modernej ekonómie. 1.vyd. Bratislava: Elita, 1994, 152 s. ISBN 80-85323-60-5
- KARASZ, P. 2001. Chudobný trh práce. In *Nový deň*, roč.3, 2001, č.56, s.3
- KOSTOLNÁ, Z.- HANZELOVÁ, E. 1995. Dlhodobá nezamestnanosť, jej podstata a faktory formovania. In *Práca a politika*, roč.3, 1995, č.2-3, s. 21-23
- KOZELOVÁ, D. 2005. Nezamestnanosť obyvateľstva vidieckych regiónov Slovenska. In *Aktuálne problémy rozvoja vidieka v SR*. Nitra: Slovenská poľnohospodárska univerzita v Nitre, 2005, s. 237- 243
- KOTULIČ, R. 2007. Transformácia poľnohospodárstva a jeho postavenie v nadväznosti na vstup do EÚ. In *Ekonomika poľnohospodárstva- slovenské poľnohospodárstvo a jeho ekonomický vývoj na prelome milénia*. 2007 [online]. 2007. [cit. 2008-04-15]. Dostupné na internete:< <http://www.pulib.sk/>>.
- LISÝ, J.a i. 2002. Ekonómia- všeobecná ekonomická teória. 5. vyd. Bratislava: Iura Edition, 2002, 507 s. ISBN 80-89047-351
- MARCINČIN, A. a i. 2002. Hospodárska politika na Slovensku 2000-2001.1.vyd. Bratislava: Slovenská spoločnosť pre zahraničnú politiku, 2002, 347 s. ISBN 80-968155-8-X

- MAREŠ, P. 2002. Nezaměstnanost jako sociální problém. 1. vyd. Praha: Sociologické nakladatelství, 2002, 172s. ISBN 80-86429-08-3
- MATULČÍKOVÁ, M. 2003. Trh práce a stratégia odmeňovania. In *Ekonomické rozhľady*, roč. 32, 2003, č.2, s.232-250
- Mestská a obecná štatistika. Prešovský kraj - Levoča.* [cit. 2008-03- 05]. Dostupné na internete: < <http://www.statistics.sk/mosmis/run.html>>.
- MEDŽOVÁ, A. 2001. Nezamestnanosť je prirodzeným fenoménom. In *Trend* ,roč.11, 2001, č.5, 85 s.
- MÚČKA, F. 2007. Netrhová pláca poškodzuje mladých. In *Trend* [online]. 2007. [cit. 2008-03- 07]. Dostupné na internete: <<http://ekonomika.etrend.sk/109543/slovensko/netrhova-placa-poskodzuje-mladych>>.
- RÁC, I. 2005. Sociológia: Učebné texty. Košice: Katedra spoločenských vied TU. [cit. 2005-08-08]. Dostupné na internete:< [http:// www.tuke.sk/ksv/rac/sociologia.pdf](http://www.tuke.sk/ksv/rac/sociologia.pdf)
- RIEVAJOVÁ, E. a i. 1997. Transformácia sociálnej sféry. 1.vyd. Bratislava: Ekonomická univerzita. 1997, 320 s. ISBN 80-88848-16-4
- RIEVAJOVÁ, E. 2000. Teória a politika zamestnaností. 1. vyd. Bratislava: Ekonomická univerzita. 2000, 300s. ISBN 80- 225- 1304-0
- SAMUELSON, P.- NORDHAUS, W. 2000. Ekonómia 16. 16. vyd. Bratislava: Vydavateľstvo Elita, 2000, 820 s. ISBN 80-8044-059-X
- SOJKA, M.- KONEČNÝ, B. 2004. Malá encyklopédie moderní ekonomie. 5.vyd. Praha: Nakladatelstvo Libri, 2004. 372s. ISBN 80-72772-58-9
- STEHLÍKOVÁ, B.2001. Analýza vývoja nezamestnanosti v SR. In: *Zborník vedeckých prác z medzinárodnej vedeckej konferencie "Medzinárodné vedecké dni 2001"*. Nitra: Slovenská Poľnohospodárska Univerzita , 2001, s. 690-695. ISBN: 80-7137-865-8
- ŠIMČÁK, P. 2005. Stabilizácia trhu práce a postupné znižovanie miery nezamestnaností v dlhodobu zaostávajúcích regiónoch. In *Aktuálne problémy rozvoja vidieka v SR*. Nitra: Slovenská poľnohospodárska univerzita v Nitre, 2005, s. 110- 111.
- ŠIPIKAL, M. 2005. Ako to bude po vstupe. [cit. 2005-07-08]. Dostupné na inernete: <<http://www.euractiv.sk>>
- Štatistika december 2007.* [cit. 2008- 02- 11]. Dostupné na internete: <<http://www.upsvar.sk/rsi/rsi.nsf/0/303D10BE6C08F9BCC1257302003F4F4D?OpenDocument>>.
- Štatistika december 2006.* [cit. 2008- 02- 11]. Dostupné na internete:

<<http://www.upsvar.sk/rsi/rsi.nsf/0/DA90FA2AB82DD340C125716900336F3C?OpenDocument>>.

Štatistika december 2005. [cit. 2008- 02- 11]. Dostupné na internete:

<<http://www.upsvar.sk/rsi/rsi.nsf/0/E2E2BEEEC2373938C1257302003F27BC?OpenDocument>>.

TALLOVÁ, M. 2008. Starší zamestnanci majú zelenú. In *SME* [online]. 2008. [cit. 2008-04-15]. Dostupné na internete:< <http://www.sme.sk/c/3828139/Starsi-zamestnanci-maju-zelenu.html> >.

ÚRAD PRÁCE, SOCIÁLNYCH VECÍ A RODINY V POPRADE. 2008. Regionálna analýza trhu práce a sociálnych vecí v okresoch Poprad a Levoča. [cit. 2008- 03-03]. Dostupné na internete :

<http://www.upsvarpp.sk/Templates/statistika/prehľad/analyza_2005.pdf>.

ÚRAD PRÁCE, SOCIÁLNYCH VECÍ A RODINY V POPRADE. 2008. Regionálna analýza trhu práce a sociálnych vecí v okresoch Poprad a Levoča. [cit. 2008- 03-03]. Dostupné na internete:

<http://www.upsvarpp.sk/Templates/statistika/prehľad/analyza_2006.pdf>.

VICEN, M. 2000. Vplyv pracovnej vybavenosti podnikov na produktivitu práce. In: *Acta economica et informatica*, roč. 3, 2000, č. 1, s.8.

VINCÚR, P. a i. 1997. *Hospodárska politika*. 1.vyd. Trnava, 1997, s.358

Zákon 389/2006 Z.z. o službách zamestnanosti. [cit. 2008- 03-11]. Dostupné na internete: < <http://www.porada.sk/t21601-zakon-o-sluzbach-zamestnanosti-od-01-01-2007-a.html>>

ZOBORSKÝ, I.M. 2006. *Ekonomika poľnohospodárstva*. 1.vyd. Nitra: Slovenská poľnohospodárska univerzita, 2006. 319s. ISBN 80-8069-758-2

ŽAJA, J. A i. 2000. Agrárna nezamestnanosť. In *Zborník zo seminára vrcholových manažérov*. Nitra: Slovenská poľnohospodárska univerzita v Nitre, 2000, s. 49- 53

7 PRÍLOHY

Príloha A- Evidencia nezamestnaností

Obr. 1. Miera evidovanej nezamestnaností v okresoch SR k 31.12. 2005

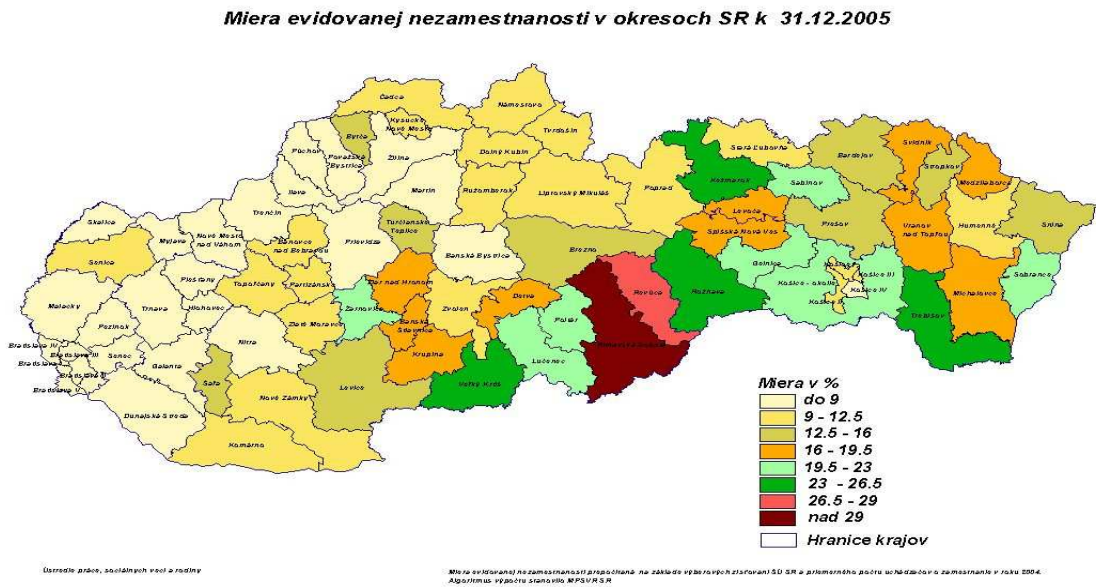
Obr. 2. Miera evidovanej nezamestnaností v okresoch SR k 31.12. 2006

Obr. 3. Miera evidovanej nezamestnaností v okresoch SR k 31.1. 2007

Obr. 4. Miera evidovanej nezamestnaností v okresoch SR k 31.1. 2008

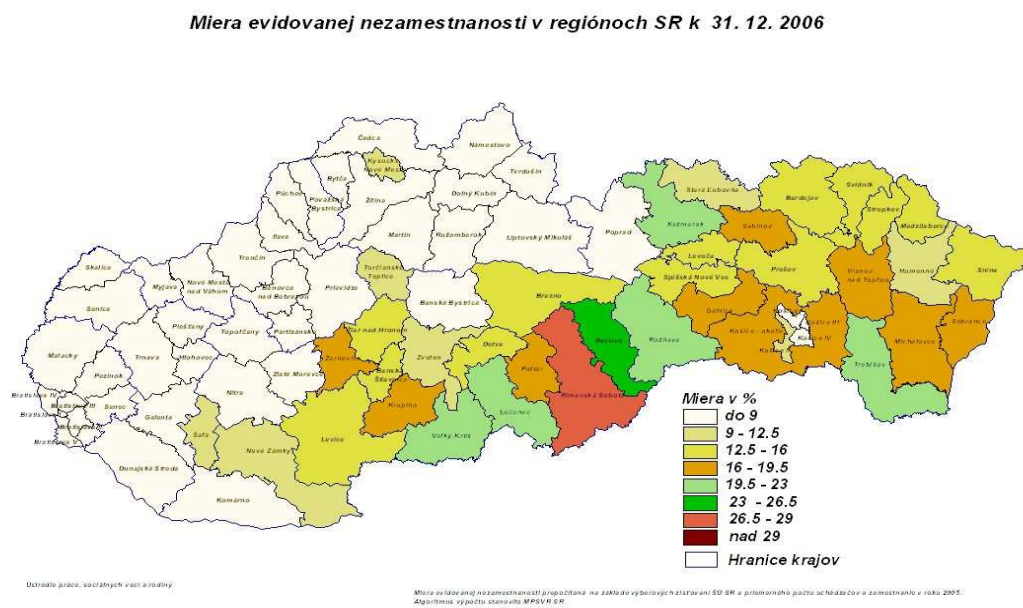
Príloha A- Evidencia nezamestnaností

Obr. 1. Miera evidovanej nezamestnaností v okresoch SR k 31.12. 2005

Zdroj: www.upsvr.sk

Obr. 2. Miera evidovanej nezamestnaností v okresoch SR k 31.12. 2006

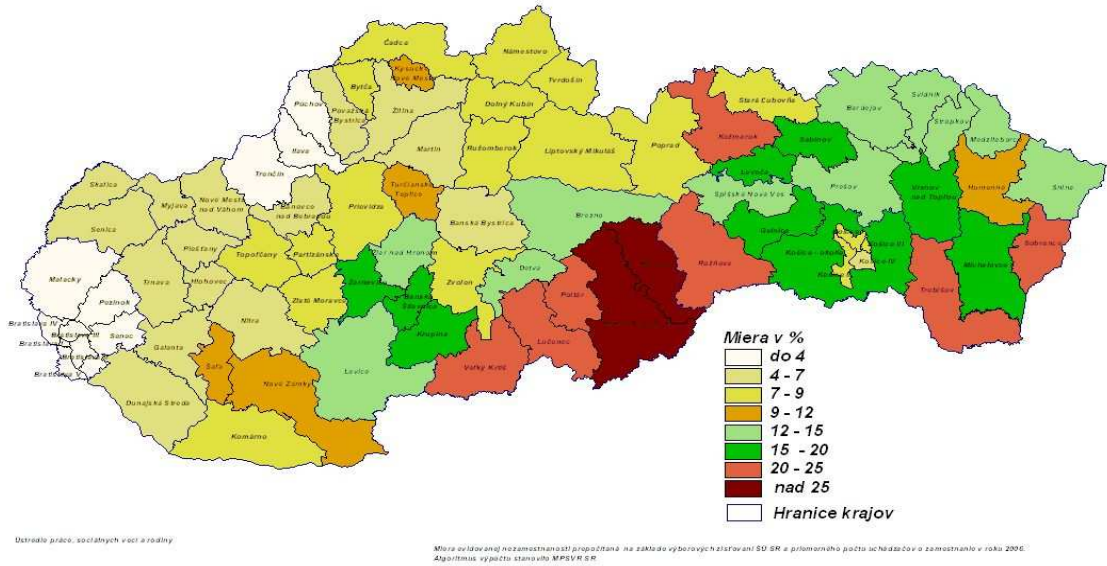
Zdroj: www.upsvr.sk

Pokračovanie Prílohy A

Obr. 3. Miera evidovanej nezamestnaností v okresoch SR k 31.1. 2007

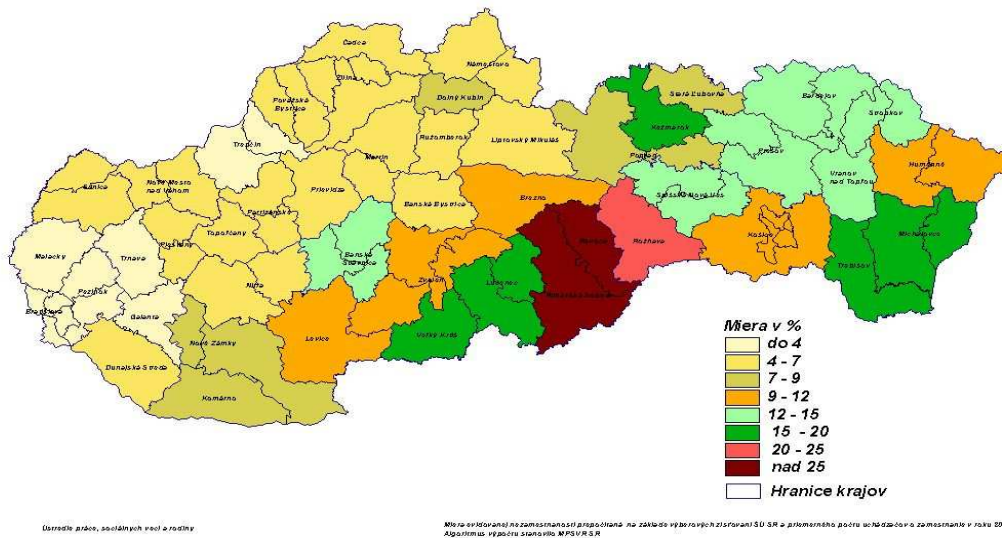
Miera evidovanej nezamestnanosti v regiónoch SR k 31. 1. 2007

Zdroj: www.upsvr.sk

Obr. 4. Miera evidovanej nezamestnaností v okresoch SR k 31.1. 2008

*Miera evidovanej nezamestnanosti v regiónoch SR k 31.1.2008
(v zmysle zákona č. 453/2003 Z.z. o orgánoch štátnej správy)*

Zdroj: www.upsvr.sk

